

Hovedpointer fra inddragelsesprocesser

Specialanalysen foråret 2024

Hvem har vi talt med

I specialanalysen er der inddraget elever, forældre, lærere, pædagoger, forskere, faglige organisationer, interesseorganisationer m.fl. til at formulere konkrete løsninger på, hvordan vi udvikler og forandrer skoler, dagtilbud og specialområdet, så flere børn og unge kan blive en del af de almene fællesskaber:

Tre workshops med Advisory Board s. 3

I forbindelse med specialanalysen har der været tilknyttet et advisory board bestående af ca. 20 videnspersoner og praktikere med viden om didaktik/pædagogik, implementering, forældreperspektiv og kultur- og ledelsesforandring. Advisory boardet har særligt bidraget med viden og input om kulturforandring og implementering.

Workshop med lærere og pædagoger i skolen s. 4

Her deltog 18 lærere, 9 pædagoger (herunder 3 inklusionspædagoger), 1 konsulent fra kompetencecenter, 1 inklusionsvejleder, 1 didaktisk vejleder i læringsmiljø, 1 børnehaveklasseleder, næstformand KLF, 1 fra familiekurserne København. Deltagerne kom fra 11 almene folkeskoler – herunder 2 skoler med specialklasserækker og 1 specialskole fordelt over byen.

Besøg på skoler, dagtilbud og områder s. 6

Besøg på 11 skoler hvoraf 5 har specialklasserækker, 3 specialskoler og 8 dagtilbud. Har talt med klyngeledere, fritidsklyngeledere, skoleledere og områdesupport i alle områder.

Workshop med skoleledelser fra specialtilbud s. 6

Her deltog 16 ledere.

Elevinddragelsesforløb s. 24

20 elever fra fire forskellige skoler har deltaget i fem workshops for at give deres anbefalinger til hvordan "*langt flere elever uanset udfordringer og ressourcer, kan trives i fællesskaberne i skolen?*" Eleverne har undervejs forholdt sig til input fra 200 elever på deres skoler og 20 elever fra specialklasserækker på deres skole.

Forældreinterviews s. 68

Der har været fortaget interviews med forældre til fem forskellige børn med særlige behov, der er visiteret fra almenskolen til et specialtilbud i Københavns Kommune. Forældrene deler deres oplevelse af at have et barn med særlige behov i almenskolen

Fælles workshop om inkluderende børnefællesskaber s. 86

Den 29. april 2024 samlede vi 190 lærere, pædagoger, ledere, elever, forældre, Advisory board, politikere, faglige organisationer, supportfunktioner og interesseorganisationer til sammen at drøfte de bedste løsninger for at skabe inkluderende børnefællesskaber.

Inddragelse af faglige organisationer

Analysearbejdet har været tilknyttet en følgegruppe bestående af repræsentanter for Skolelederne København (SKK), Københavns Lærerforening (KLF), Landsforeningen af Socialpædagoger (LFS) og Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL). Derudover har der været dialog med de faglige organisationer i *Sammen om skolen* og løbende møder

Hovedpointer fra Advisory Board

Grundfortællingen er et vigtigt afsæt for forandringen

Der er behov for en samlet grundfortælling, der rammesætter hvorfor forandringen er nødvendig, hvilke værdier den bygger på, hvad målet er, og som giver alle relevante aktører mulighed for at se sig selv i det samlede billede. Grundfortællingen skal være fælles for hele børne- og ungdomsforvaltningen og skal afspejles sig i både det politiske niveau og blandt forvaltningens ledere og medarbejdere.

Et ressourceorienteret menneske-/børnesyn er fundamentet for kulturforandringen. Alle aktører, både de fagprofessionelle og forældrene, skal have fælles forståelse for, hvad det vil sige at anlægge et ressourceorienteret menneske-/børnesyn i det daglige arbejde med børn og unge i København.

Et ambitiøst og realistisk forandringsperspektiv

Alle store forandringer tager tid, men der er også en tendens til, at projekter tager den tid, man sætter af til dem. Det kan være vanskeligt at opretholde momentum i forandringsproces, hvis tidshorisonten er for lang eller uklar, og aktørerne ikke kan se resultater af deres indsats. Derfor er der behov for at sætte ambitiøse, konkrete og realistiske mål. Daginstitutioner og skoler skal have tid til at forberede og planlægge forandringsprocessen, men mål og rammer skal være klare fra start.

Tidlig indsats og opbygning nedefra

Det største forandringspotentiale ligger i, at færre børn starter i et specialtilbud og at flere fastholdes i de almene fællesskaber med den nødvendige støtte, mens de børn og unge, der allerede er i et specialtilbud, kan være sværere at få tilbage til almen. De primære indsatsområder bør derfor fokusere på tidlig indsats i dagtilbud og overgang til skole, så alle børn fra almene dagtilbud også kan starte i en almen skole samt på at styrke almenskolens inkluderende fællesskaber.

Et støttesystem, der arbejder ind i fællesskaberne

For at understøtte skolernes arbejde med inkluderende fællesskaber, skal støttesystemets indsats i højere grad rettes mod fællesskaberne og i mindre grad det individorienterede og være tæt på skolernes hverdag og behov.

Incitamenter, styring og økonomi skal understøtte fællesskaberne

Styring, økonomi og incitamentsstruktur skal indrettes til at understøtte arbejdet med inkluderende fællesskaber i skolen. Der er behov for en tættere kobling mellem økonomi og faglige indsatser, så skolerne får de nødvendige ressourcer til at skabe inkluderende fællesskaber og samtidig har incitamenter til ikke at segregere. Og der er behov for at indrette tilbudsviften, så den understøtter målet om, at færre skal segregeres. Det kan ske ved, at udbuddet af segregerede specialtilbud og specialmiljøer begrænses og ved, at specialundervisning i øvrigt foregår i tæt tilknytning til almenområdet.

Rum for lokale løsninger og hjælp til dem, der har behov for det

Retningen og målet skal være den samme for alle, men skolerne skal bl.a. ud fra en selvanalyse af deres inkluderende praksis have frihed til at indrette løsninger, der afspejler lokale forudsætninger og behov. Dagtilbud og skoler skal fungere som lærende organisationer, der former og udvikler løsningerne og beslutter fx hvilken kompetenceudvikling, metoder og organisering m.v., der er behov for. Det er dog vigtigt, at hver skole anlægger en praksis, der er sammenhængende og konsistent, så elever og forældre altid møder en genkendelig retning på skolen, og ikke skal opleve skift for hver lærer eller hvert klassetrin, de møder. Der kan laves inklusionshandleplaner og særlige indsatser for de skoler, der har udfordringer med at inkludere elever.

Hovedpointer fra inddragelsesworkshops

Lærere, pædagoger

Løsninger på udfordringsbillede

Hovedpointer fra inddragelse af 12 lærere og 5 pædagoger fra 11 skoler fordelt over byen

Tematik Ledelse, rammer og ressourcer	Tematik Forældresamarbejde	Tematik Fysisk indretning	Tematik Pædagogik, didaktik, samarbejde	Tematik Styrkede og nye kompetencer	Tematik Support
<p>Flere voksne, mere samarbejde og færre børn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nærværende ledelse og fælles sprog • Bedre organisering af co-teaching • Tættere samarbejde mellem skole og KKFO • Bedre lærer-onboarding • Mere to-lærer og flere pædagoger i klassen • Mere tid til fælles forberedelse • Brug af vikarer, der er kendte ansigter for børnene • Færre elever i klasserne (20-23) • Kortere skoledage 	<p>Forventningsafstemning og tættere dialog</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedre struktur for samarbejdet og fælles mål • Forventning om skoleparathed og behov for forældreopbakning om arbejdet i skolen • Bedre daglig dialog – inddrag pædagoger • Ugebrev med gode fortællinger • Bedre information om specialtilbud 	<p>Bedre inddeling og mindre støj</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbejdssektioner og zoneinddeling • Rolige pauserum og afskærmede birum • Større lokaler, der giver plads til holddeling • Mindre glas • Tydelig visuel understøttelse • Mindre fysisk og visuel støj og rod • Bedre akustik • Bevægelighed i stolene • Inddrage børnene og indret i børnehøjde 	<p>Fællesskab(else)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fordybelse og relationsarbejde med kolleger og forældre • Fælles forberedelse, feedback, tværfaglig refleksion og evaluering • Enighed om klasseledelsesstil • Co-teaching, holddeling og differentieret undervisning • Fokus på skift og overgange • Socialfag • Mere fokus på børnefællesskabet • Mere fokus på brug af den viden, vi har fx fra trivselsmålinger 	<p>(Special)pædagogiske redskaber</p> <ul style="list-style-type: none"> • Flere redskaber i lærerværktøjskassen • Redskaber til styrket klasseledelse • Specialpædagogisk kompetence • Videndeling med andre skoler og ny viden fra forskning • Redskaber til styrket forældresamarbejde 	<p>Tættere og hurtigere hjælp</p> <ul style="list-style-type: none"> • Support inde i klasselokalet • Forebyggende og foregribende support • Flere ressourcer i områderne, som kan trækkes på – konsulenter og psykologer • RC/PLC tættere på • Systematisk indsats på fællesskabet fremfor det enkelte barn • De velfungerende kompetencecentre skal forstærkes • Videndeling fra klasser, der fungerer

Hovedpointer fra inddragelse af ledere, lærere og pædagoger

Inddragelse på workshops og faglig direktørs besøg på klynge-, skole- og fritidsledermøder samt besøg på almen- og specialskoler, daginstitutioner og områdesupporten

Hvad skal der til for, at vi lykkes med omstillingen?

Stærkere tværfagligt samarbejde

Fælles sprog og børnesyn

Fællesskaber fremfor enkeltindivider

To-voksen-ordning og flere medarbejdere

Mere fysisk plads og fleksibilitet

Klasseledelse i fokus

En forudsigelig hverdag

Tæt forældre-samarbejde

Balanceret ledelse

Praksisnær support

Hvem har vi talt med?

I specialanalysen har vi inddraget elever, forældre, lærere, pædagoger, faglige organisationer m.fl. til at formulere konkrete løsninger på, hvordan vi udvikler og forandrer skoler, dagtilbud og specialområdet, så flere børn og unge kan blive en del af fællesskaberne. I denne opsamling har vi samlet hovedpointerne fra 2 workshops og besøg på skoler, dagtilbud og i områderne.

Workshop med lærere og pædagoger i skole:

Her deltog 18 lærere, 9 pædagoger (herunder 3 inklusionspædagoger), 1 konsulent fra kompetencecenter, 1 inklusionsvejleder, 1 didaktisk vejleder i læringsmiljø, 1 børnehaveklasseleder, næstformand KLF, 1 fra familiekurserne København. Deltagerne kom fra 11 almen folkeskoler – herunder 2 skoler med specielklasserækker og 1 specialskole fordelt over byen.

Workshop med skoleledelser fra specialtilbud.

Her deltog 16 ledere.

Besøg på skoler, dagtilbud og områder.

Fagdirektør Gitte Lohse har besøgt 11 skoler hvoraf 5 har specialklasserækker, 3 special skoler og 8 dagtilbud. Har talt med klyngeledere, fritidsklyngeledere, skoleledere og områdesupport i alle områder.

Hvilke skoler har vi besøgt?

Skole	Dato
Harrestrup Å Skole og Fritid	26. Oktober 2023
Kildevældsskolen	31. Oktober 2023
Tingbjerg Skole og Fritid	1. November 2023
Sundbyøster Skole	7. November 2023
Christianshavns Skole	15. December 2023
Skolen i Charlotttegården (med KLF)	24. November 2024
Gerbrandskolen (med KLF)	26. Januar 2024
Tove Ditlevsens Skole	5. Januar 2024
Ålholm Skole	11. Januar 2024
Øster Farimagsgades Skole (med BUU)	17. Januar 2024
Frejaskolen (med KLF) inkl. kompetencecenteret fra Frejaskolen og Charlotttegården	23. Februar 2023
Korsager Skole (med BUU)	d. 8. marts 2024
Engskolen	d. 10. april 2024
Skolen på Strandboulevarden	d. 21. marts 2024

Hvilke dagtilbud har vi besøgt?

Dagtilbud	Dato
Marthahjemmet (selvejende) med BUPL og LFS	d. 12. januar 2024
Børnehuset Badutski	d. 23. februar 2024
Idrætsinstitutionen Bavnehøj	d. 1. marts 2024
Nabohuset	d. 13. marts 2024
Røde Møllegård	d. 8. april 2024
Arken	d. 8. april 2024
Mosaikken	d. 15. april 2024
Konkylien	d. 29. april 2024

Stærkere tværfagligt samarbejde

For at lykkes med omstillingen kræver det et tæt tværfagligt samarbejde på tværs af barnets arenaer, så alle har samme viden og kan samarbejde praksisnært og har tid til fælles forberedelse.

Vi skal udnytte, at vi har mange fagligheder til stede. Der er særligt fokus på, at lærerne i almenskolen skal lære af pædagoger fra fritidsområdet og fagpersoner i supporten, hvordan de får mere fokus på klasseledelse og specialpædagogiske redskaber til at håndtere inklusion i klasseværelset.

Et pædagogisk notat lavet i skolen skal deles med fritidsområdet.

Det handler også om at sikre vidensoverdragelse ved overgange fra vuggestue til børnehave til skole.

Overgangsindsatser som 'styrket dialog' er et stort arbejde og mange pædagoger har ikke kompetencerne. Børnehaverne skal vide mere om, hvad det indebærer at opstarte i børnehaveklasse.

"Der er behov for et mere forpligtende, systematisk samarbejde med skolerne, end det vi har i Stærkt samarbejde. Vi kan være med til at danne stærke fællesskaber med og mellem børnene ved at være med i skolen og kende dem der."
- Fritidsleder

"Tættere samarbejde mellem skole og fritidstilbud kan få flere børn og unge med over i fritidstilbuddene og pædagogernes ressourceorienterede børnesyn kan smitte mere af på lærerne"
- Fritidsleder

"Som leder skal man have et kæmpe fokus på at samarbejdet mellem lærer og pædagog bliver ligeværdigt og man må ikke hænge sig så meget i faggrænser"
- Skoleleder

"Vi vil gerne have nogle af børnene, vi har segregeret, tilbage i almen, men det kræver at vi kommer tættere på specialskolerne og er med i dialogen om, hvordan vi får barnet tilbage"
- Skoleleder

"Vores pædagoger kan noget af det samme, som de kan på specialskolerne"
- Fritidsledere

Fælles sprog og børnesyn

Skoleledere og support er i høj grad med på at skabe et fælles sprog med udgangspunkt i et ressourcerorienteret børnesyn, men det er ikke alle lærere, pædagoger og forældre, der er. Ledere og support ser det som en forudsætning for at lykkes, at alle kommer med på idéen om, at diversitet er en styrke. Lærerne har svært ved det, fordi de i forvejen er meget pressede. De fleste forældre vil helst almenskolen, men når de oplever, at der ikke er ressourcer til, at deres barn kan trives, så kigger de andre steder hen – og måske for tidligt, hvis de ikke er overbeviste om fortællingen om at diversitet gavner alle.

“For os handler det ikke om at bruge særlige metoder/en særlig didaktik, et inkluderende almen miljø er et spørgsmål om kulturen blandt de voksne (lærer, pædagoger, forældre).”

- Skoleleder

“Det er ikke et spørgsmål om man skal være med, men hvordan man er med.”

- Skoleleder på specialskole

“Det handler mere om børnesyn, end specialpædagogik. Vi skal tale mere om, hvordan vi ser på børn generelt set, i stedet for at tale om børn med særlige behov.”

- Områdesupport IBØ

“Udgangspunkt i barnets evner og potentialer, frem for udfordringer. Der skal arbejdes målrettet og aktivt med kulturen, der skal pege i samme retning som børnesynet, således at medarbejdere, børn og forældre alle bliver ambassadører for tilgangen.”

-
Dagtilbudsleder

"Omstillingen handler mere om børnesyn end om specialpædagogik. Vi skal tale mere om, hvordan vi ser på børn generelt i stedet for at tale om børn med særlige behov"

- Områdesupport IBØ

Fællesskaber fremfor enkeltindivider

Både ledere, support og praktikere tror på og ønsker, at der skabes mere fokus på fællesskaberne fremfor det enkelte barns udfordringer. Specialpædagogiske redskaber er i mange tilfælde til gavn for alle børn. Grunden til, at det kan være svært at ændre kan være, at lærerne ikke har redskaberne til at arbejde med fællesskabet, at de i mange år har fået at vide, hvor vigtigt det faglige er, og at trivselsfokus derfor har været mindre til stede. Herudover er supportsystemet opbygget, så de tilkaldes, når der er udfordringer med et enkelt barn.

"Vi har flyttet synet fra fokus på 1:1 til klassefællesskabet: vi har gjort det sådan, at det skulle føles som en gave i stedet for at vi tog noget fra dem. Det har været svært for de lærere, som har været vant til at tage to børn ud af undervisningen, og at vi i stedet kom og sagde *Nu gør vi det i klassen.*"

- Skoleleder

"Vi bliver jo tit kaldt ind til enkeltsager, og så er det ikke altid, at der er en accept af det. Vi kommer ikke og kigger på børn, vi kigger på fællesskaber."

- Områdesupport NB

"Det er svært at skabe forandring, når skoler og dagtilbud holder fokus på barnet i stedet for fællesskab."

- Områdesupport IBØ

"Vores oplevelse er, at børnene en gang imellem godt kunne være blevet i deres almen dagtilbud, hvis kvaliteten havde været højere. Man skal bruge ressourcerne på fællesskabet (på at højne den generelle kvalitet), ligesom vi gør, og ikke sætte alt ind på de enkelte børn."

- Dagtilbudsleder

To-voksen-ordning og flere medarbejdere

Behov for flere hænder

To-lærer-ordning er det, der af mange fremhæves som den vigtigste forudsætning for, at omstillingen kan lykkes. Der er behov for flere medarbejdere og flere ledelseshænder. Der er også efterspørgsel på en fast psykolog på skolen og en fast psykolog/støttepædagog eller socialrådgiver tilknyttet den enkelte institution. Det nævnes også, at der skal være en bedre organisering af co-teaching og lærer-onboarding.

"At bruge to-voksen timerne til at få pædagogerne ind og gøre en særlig indsats med dem, som har svært ved faget."

- Skoleleder

"Og så skulle der være to voksen hele vejen igennem (det er det allermest afgørende for at lykkes med inklusion!"

- Skoleleder

"Vi har stor glæde af vores inklusionspædagoger, vi vil gerne have en inklusionspædagog på alle årgange indtil 6. klasse."

- Skoleleder

"Når jeg kommer med tre elever fra special, og det kører, så kan jeg være en ekstra ressource ind i klassen (så er vi pludselig tre lærere)."

- Skoleleder

"Vi vil have mulighed for at få støttepædagog og psykolog og socialrådgiver tilknyttet. Daginstitutionssocialrådgiver er det bedste, der nogensinde er sket."

- Dagtilbudsleder

Bedre fysiske rammer til holddeling og stillezoner

Bedre fysiske rammer til holddeling og stillezoner

Hvis omstillingen skal lykkes skal alment skolerne i højere grad indrettes som specialskoler - hvor der er flytbare elementer og plads og mulighed til at dele rummet op i mindre zoner til holddeling og et sted, hvor børnene har mulighed for at kunne trække sig.

"Vi arbejder med pædagogisk pause, som skolepædagogerne står for. En pædagog fra hver klasse, som konkret har forskellige stationer både ude og inde. Der er både mulighed for bevægelse og ro/fordybelse. Vi oplever nærmest ikke konflikter i pauserne. Og når der er konflikter, så bliver de løst inden de kommer op i klassen. 5 kl. er legepatrulje og de er også uddannede konfliktmæglere - de brokker sig nogle gange over at der er for få konflikter."

- Skoleleder

"Der kan være noget med de fysiske rammer - vi ville gerne kunne flytte vægge. Muligheden for at bruge små rum, hvor man kan få midlertidigt fred."

- Skoleleder

Klasseledelse i fokus

I mange år har der være meget fokus på det faglige, men hvis vi skal lykkes med omstillingen skal der genetableres fokus på trivsel – som vil være til gavn for alle børn. Det kræver at lærerne i højere grad frisættes fra målkrav og vises tillid fra deres leder til, at de laver den bedste undervisning for denne klasse – også hvis det kan være at tage på tur.

“Vi vil væk fra skemaplanlægning og målstyringen. Der sker noget mentalt i at lærerne tænker på at de skal nå mål, så de kan ikke bare tage på tur. Skemalægningen spænder ben. Vi tror på, at børnene nok skal få det lært - det har vi tillid i 0. klasse og den fleksibilitet ville vi gerne have med over i 1. kl. og videre frem.”

- Skoleleder

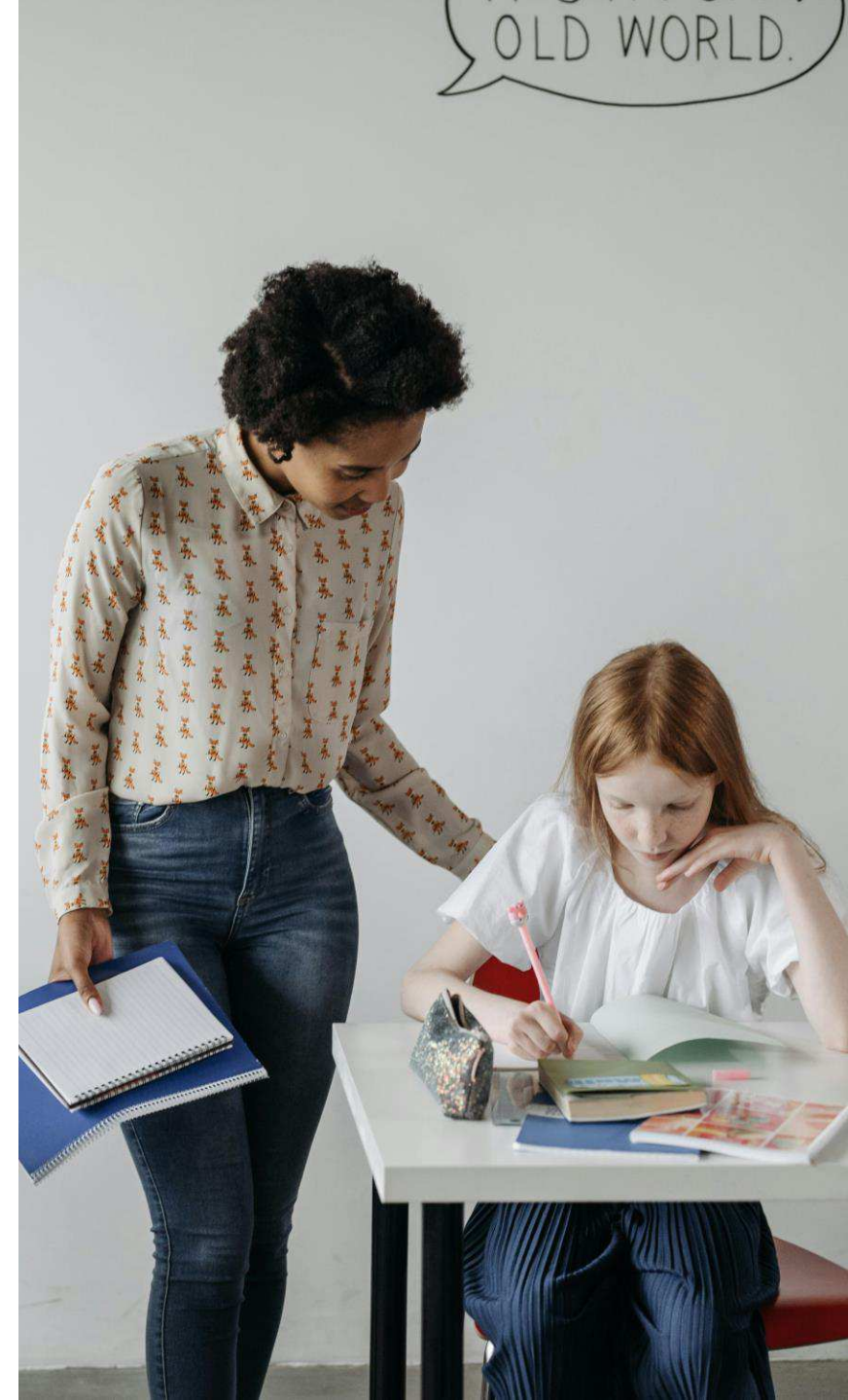
“Udskolingen har særligt fokus på at styrke trivslen, så alle føler, at de hører til og oplever at være en del af besætningen. Når man planlægger sin undervisning, har man 50% fokus på trivsel og 50% fokus på indholdet af det faglige.”

- Skoleleder

“Vi skal hjælpe pædagoger og lærere, til at se hvornår de er i mål. Hvornår er de lykkes. Fx har lærerne rigtig meget fokus på det faglige, men derfor kan der godt ske en udvikling som er god. Trivslen er andet end faglighed.”

- Områdesupport NB

“Potentiale i at arbejde med fællesskabskanon, hvor der også er fokus på udviklingen af det sociale og fællesskabet. Der har været en periode med rigtig meget fokus på det rent faglige, der er behov for at balancere det med et fokus på det sociale.” - Områdesupport VVK

“Skolen skal forandres. Modellen med en underviser, en klasse og et lokale er ikke nødvendigvis det, som fremtiden kalder på”

- Skoleledere i IBØ

En forudsigelig hverdag

For nogle børn er det en forudsætning og for andre børn er det et gode, at hverdagen er mere tryk og forudsigelig. Det indebærer, at børnene ikke skal forholde sig til nye lærere og vikarer i hver lektion i løbet af dagen, og at strukturen i undervisningen er tydelig, fx med piktogrammer. Herudover at lærerteamet omkring en klasse kan nærme sig hinanden ift. en fælles klasseledelsesstil, fælles måde at opstarte en lektion på m.m. Det gælder også i dagtilbud, at der er fokus på tætte relationer til de samme medarbejdere, at det er faste medhjælpere, der er på en stue, og at der arbejdes med piktogrammer for dagens struktur.

"Vi arbejder meget med de strukturer man møder inde i klassen - at vi arbejder med det samme på tværs - bruger de samme greb - skabe genkendelighed på tværs. Vi arbejder på at gøre lidt op med metodefriheden her."

- Skoleleder

"For børnene er det fedeste både at se de andre elever, men i høj grad også lærerne (voksenkontakten) Når de kender underviseren, så er det genkendeligt og specialeleverne vil meget heller over."

- Specialskoleleder

"Vores model er, at vi fast har to medhjælpere og to pædagoger på de stuer, som har basispladser. De arbejder meget struktureret - piktogrammer."

- Dagtilbudsleder

Tæt forældresamarbejde

Forældrene vil gerne almenskolen.

De skal være med på ideen om, at diversitet er godt for alle og de skal være trygge i, at skolen rummer opgaven, så deres barn trives og udvikler sig – det gælder både for forældre til neurotypiske og -atypiske børn. Det kræver tæt dialog med forældrene.

Hvis forældrene oplever, at deres barn bliver set og forstået, og der sættes konkrete handleplaner i gang, hvis der er udfordringer, så føler de sig trygge.

Både lærere og support ønsker kompetenceudvikling omkring forældresamarbejde. En specialscole anbefaler kurset 'Styrket forældrekontakt'.

"Forældresamarbejdet skal udvides på almen. På specialområdet er det et kæmpe set-up, og hvis vi skal lykkes med at fastholde flere elever i almen, skal noget af dette med over i almen."

- Specialskoleleder

"For at få forældrene med, gør vi meget ud af at have en dialog med forældrene, når deres barns starter. Forældrene skal vide, at vi altid ser det positive i barnet og alt det, som barnet også kan. Vi forventningsafstemmer for forældrene og introducerer dem til rollerne som kontaktførelde og trivselsgrupper i alle klasser"

- Specialskoleleder

"Når vi får et barn i en basisplads, så har vi nogle meget givende opstartsmøder med forældrene. Her kommer forældreperspektivet frem og de har mere blik for alt det, som barnet faktisk kan, end det, der står om barnet i indstillingen."

- Dagtilbudsleder

"I overgangen til skolen bliver det svært, når vi ikke kender skolerne godt nok. Det afgørende er, at vi kan gøre forældrene trygge og det er svært, når vi ikke kender skolerne og deres arbejdsmetoder så godt."

- Dagtilbudsleder

Balanceret ledelse

Der tales både om, at der er brug for strukturer og fælles retning – men også om, at der er brug for fleksibilitet, og at man kan indrette tingene forskelligt. Det er mere, når det handler

om ansvarstagning for omstillingen, at der er behov for så højt oppe som muligt, at nogen står på mål for det – fx overfor uforstående forældre. Der er behov for, at ledelsen tager ansvar for inklusionen, at der er struktur ift. at man får talt om alle børn og også bedriver praksisnær ledelse. Samtidig er det vigtigt for skolerne, at man i den konkrete praksis sammen med børnene har mulighed for kontekstafhængig fleksibilitet.

“Vores erfaring er, at det er vigtigt, at det er forankret i ledelsen, det går ikke, at det kun er eksterne konsulenter, der skal drive det. Der skal være noget kraft i organisationen selv, hvis det skal blive levende og værende. Vi kan tænke mere kreativt ift. løsninger - det har vi mandat til.”

- Skoleleder

“Noget af det er strukturelle problemer, og de skal også løses strukturelt. Foreslår at nedlægge BUF-flex og skoleflex og i stedet lægge midlerne ud til skolerne, så de selv kan prioritere og planlægge ud fra dem.”

- Områdesupport VVK

“Desværre har skoleledere og institutionsledere rammebetingelser, der gør, at de ikke har tid nok til at bakke op om vores support og heller ikke om, at RC fungerer. Og vi hører fra alle, at inklusion kræver ledelsesopbakning. Hvis vores support ska lykkes, skal der være opbakning (i form af velfungerende RC/PLC og tilkendegivelser).”

- Områdesupport BV

“De har opnået de gode resultater til trods for en personaleomsætning på 130%. Medarbejderne kan være i det, fordi de har en leder, som er helt tæt på og leder og tager over.”

- Dagtilbudsleder

Praksisnær support

Færre møder, mindre dokumentation – og i stedet mere tid til praksissamarbejde – det er ønsket fra både support og sektor. Supporten skal være til stede i det daglige arbejde og hjælpe med oversættelsen fra teori til ændret praksis.

Det praksisnære indbefatter også en nærværende ledelse.

Kompetencecentre, flexteams og kompetencepædagoger roses, fordi de er gode til at oversætte fra teori og psykologi til didaktik/lærer- og pædagogpraksis.

Skolerne ønsker at RC/PLC opleves tættere på.

“Udfordringen er at omsætte teori til praksis, og at sager kan være mere komplekse i virkeligheden end på papiret. Derfor skal supporten være med ude i det daglige arbejde og vejlede der.”

- Skoleleder

“Supporten kan godt hjælpe med at udfordre børnesynet i dagtilbuddene, men det kræver, at vi får lov til at komme helt tæt på, og får tid til at arbejde med fællesskab og kulturen i institutionen.”

- Områdesupportleder

“Mødekonceptet omkring indstillinger af børn er for tungt. Generelt skal vi have færre møder og mere samarbejde om praksis. Det er tiden med børnefællesskaberne, som er vigtig. Mange i dagtilbud drømmer om mere mesterlære – dvs. vejledning i praksis.”

- Områdesupportleder

“Der er for meget fokus på dokumentation fremfor på indsatsen; behov for at skrue ned for dokumentationen. Mål: Supporten er 75 % af deres tid tilstede i praksis.”

- Områdesupportleder

“Forældrene skal aldrig føle, at deres barn er et problem”

- Specialskoleleder

Hvordan kan langt flere elever trives i fællesskaberne i skolen?

- Indsigter og anbefalinger fra skoleelever ifm. specialanalysen

Elever fra følgende skoler har bidraget til katalogets indhold:
Peder Lykke Skolen, Tingbjerg Skole, Lundehusskolen, Kildevældsskolen & Gasværksvejens Skole

Marts 2024 - April 2024

Indeværende katalog er udarbejdet i Afdeling for Bæredygtig Udvikling, ved indsatsen Hørt Ungdom i Børne- og Ungdomsforvaltningen, Københavns Kommune.

For Center for Policy i Børne- og Ungdomsforvaltningen, Købehavns Kommune.

Kataloget formidler elevernes indsigter om betingelser for trivsel i deres egen hverdag som elever i folkeskolen og præsenterer elevernes input til specialanalysen.

Marts 2024 - April 2024.

Indholdsfortegnelse

s. 3

Baggrund for inddragelsesforløb

- Om Specialanalysen
- Elevernes stemme i Specialanalysen og deres "opgave"

s. 4-23

Del 1 - Indsigter fra elever i almenrækken

- Oversigt - 4 identificerede udfordringer for elevers trivsel
- Uddybet præsentation af udfordringerne

s. 25-34

Del 2 - Indsigter fra elever i specialrækken

- Oversigt - 7 betingelser for trivsel i specialrækken
- Uddybet præsentation af betingelserne

s. 35-43

Del 3 - Metode og proces

- Baggrund
- Elevinddragelsesprocessen
 - Forundersøgelse
 - Elevisamlinger
 - Elevinterviews

Hvad er specialanalysen?

Antallet af børn og unge med behov for specialtilbud stiger. Københavns Borgerrepræsentation har igangsat en analyse for at undersøge, hvad der kan gøres for at langt flere, uanset udfordringer og ressourcer, kan trives i almenkolen og færre får behov for specialtilbud. En grundsten i analysen er at inddrage både børn og fagpersoner, som kan bidrage med ekspertviden på området.

Elevernes stemme i specialanalysen

Fire af byens folkeskoler har åbnet dørene ifm. specialanalysens elevinddragelse; Peder Lykke Skolen, Tingbjerg Skole, Lundehusskolen & Kildevældsskolen. Indledningsvis har 200 elever fra 6. - 9. årgang, og på tværs af skolernes almen- og specialrækker, bidraget til en indledende spørgeskemaundersøgelse om, hvornår elever oplever, at det er svært, at trives i skolens sociale fællesskab og læringsfællesskab. Herefter har 20 frivillige elevrepræsentanter - gennem fem heldagsworkshops - bidraget med yderligere indsigter i, hvornår trivsel udfordres i almenklasserne, samt hvad de som elever mener, kan være løsninger derpå. Sideløbende har 20 elever fra skolernes specialrækker bidraget med indsigter i, hvilke betingelser de oplever i deres skolehverdag, der er vigtige for deres trivsel. Hele elevinddragelsen tager udgangspunkt i kernespørgsmålet:

Hvad kan vi gøre for, at langt flere elever uanset udfordringer og ressourcer, kan trives i fællesskaberne i skolen?

De 20 elevrepræsentanter fra skolernes almenklasser deltager slut april i en workshop på Københavns Rådhus for et advisory board af fagpersoner og øvrige interessenter. Til workshoppen indgår elevernes indsigter og perspektiver som grundlag for paneldebatter og rundbordsdebatter med de voksne fagpersoner. Med denne inddragelsesproces sikres det at elevernes perspektiver høres i specialanalysen.

Lærerne har jo gået i skole for lang tid siden. Nogen af dem, der prøver at gøre skolen bedre har jo gået i skole for måske 10 år siden, men skolesystemet ændrer sig hele tiden, hver dag, hver årgang, hver uge. Så det er vigtigt, at det er dem, der oplever det, der bliver hørt
-Elevrepræsentant

Læs mere

om inddragelsesprocessen og repræsentationen af elever fra både almen og specialområdet her i kataloget på side 35-43.

DEL 1

Indsigter fra elever i almenrækken

I denne del af kataloget præsenteres indsigter om elevers oplevelse af trivsel og udfordringer for trivsel i deres hverdag i almenklasserne. Indsigterne præsenteres i form af fire (af eleverne) identificerede kerneudfordringer og dertilhørende løsningsmuligheder.

I det følgende er fokus på udfordringerne i lige så høj grad som løsningerne, da det netop er elevernes oplevede hverdag og erfaringer af trivselsproblematikkerne som gør dem til eksperter på hverdagen i skolerne.

"Jeg føler jeg har lært hvordan vi ikke alle har det ens, så fx de ting vi har det nemt med, det er ikke alle, der har det på samme måde."

"Det er lettere at hjælpe hvis man forstår dem man skal hjælpe"
-Elevrepræsentant

Oversigt - 4 identificerede udfordringer for elevers trivsel

De 4 kerneudfordringer er identificeret af elevrepræsentanterne på baggrund af udtalelser fra 200 elever om deres trivsel i skolen. Elevrepræsentanterne har læst og forholdt sig til elevernes udsagn og derefter kategoriseret dem ud fra en præmis om, hvilke udfordringer der er vigtigst at få løst for at flest muligt trives i skolens fællesskaber.

1

Når nogen står udenfor fællesskabet

Det opleves som afgørende for elevernes trivsel, at færre elever føler sig ensomme og udenfor fællesskabet i skolen, fordi det leder til skoleværing og general mistrivsel.

2

Når forventningerne og opgaverne bliver for store

Det opleves som afgørende for elevernes trivsel, at der skal skrues ned for forventningerne, for skoledagens længde og for mængden af opgaver, så det kan være rart at gå i skole i stedet for at skabe stress.

3

Når noget forstyrrer koncentrationen

Det opleves som afgørende for elevernes trivsel, at man håndterer uro i klassen og øger fokus på initiativer, der kan skærpe koncentrationen. Det er både lærerne, ledelsen og de fysiske rum, der har en aktiv rolle i løsningen.

4

Når klassefællesskabet er utrygt

Det opleves som afgørende for elevernes trivsel, at der skal være øget fokus på trivslen i klassen og skolen generelt frem for blot på faglige fremskridt. Det vil øge trivslen og dermed også læringsudbyttet.

1. Udfordring

Når nogen står udenfor fællesskabet

**Elevrepræsentanternes
indsigter**

Elevdigt

"Usynlig som luft"

Når folk ikke ser mig
bliver jeg usynlig som luft
Ingen bemærker mig
Mon de har mistet deres fornuft?

Jeg er bange for at blive grinet af
Bange for at hvad folk tænker
Bange for at jeg ikke er god nok
Det holder mig i lænker

Jeg er bange for hvad folk tænker
og føler mig låst inde
Jagten på fællesskab
er nøglen jeg ikke kan finde

Kulden omkring mig
gør mig kold og trist
Jeg svæver alene
Som en ballon
Jeg føler mig ensom
Der er ingen stemmer
Er jeg virkelig alene?
Eller er det mig, der drømmer?

Klassen skal være som familie
Sød som vanilje
I timerne skal vi være respekterede
Også i frikvarteret

Desværre er det bare drømme
Det må jeg indrømme
Tænk hvis trivslen vandt
Så havde det været sandt

For bange til at sige min mening
De andre griner af min deling
Jeg har næsten ikke mere energi
Så lyt til mig og min poesi

Kulden omkring mig
gør mig kold og trist
Jeg svæver alene
Som en ballon
Jeg føler mig ensom
Der er ingen stemmer
Er jeg virkelig alene?
Eller er det mig, der drømmer?

Det kan være svært for mig i pauser, når jeg ikke kan det de andre kan og derfor kan det være svært at deltage nogen gange. Og det er ikke altid, at jeg har nogen at være sammen med.

-Elevrepræsentant

Hvis man skal se det udefra, så ja, så tror jeg det giver nogle nye perspektiver, at vi spiller det som skuespil og læser det som lyrik. For os elever, er det jo ikke nyt, fordi vi selv har oplevet det, men hvis man skal se det fra et voksenperspektiv, så føler jeg at det er en anden måde at fortælle om det på. For nogen gange så tror jeg at, hvis man bare fortæller om det, så kan folk godt få nogle andre billeder end hvis de rent faktisk oplever det og ser det

-Elevrepræsentant

Grunden til at nogle føler sig udenfor kan være, hvis de er lidt anderledes og der ikke rigtig er plads til dem i fællesskabet.

Når nogen står udenfor fællesskabet, kan det lede til rigtig mange trivselsproblemer.

Nogle gange føler man, at man er nødt til at prøve at passe ind. Så prøver man at interessere sig for det samme som de andre - i den vennegruppe, man gerne vil være del af - interesserer sig for. Ellers kan man måske ikke blive del af gruppen. Nogle gange er man så pludselig ikke sig selv længere.

Klasser er typisk socialt delt op i mindre vennegrupper, hvor der er nogen som altid 'går sammen'. Der kan være grupper eller kliker, som kan være svære at komme ind i. Så kan man ende med at stå alene.

Jeg ser ikke så tit folk alene i pauserne. Når det er mig, føler jeg at jeg bare står for at stå. Så går jeg ud på toilettet og venter på at timen begynder, men det kan jo være at andre også gør det. Det er nok derfor jeg ikke ser dem alene.

Sådan oplever eleverne det, når nogen står udenfor fællesskabet

Man bliver vurderet af hinanden ift. stil, hvilke interesser man har, kropssprog, om man går sammen med de rigtige eller forkerte o.l.

Når man er barn og ung, vil man gerne passe ind i normen i fællesskabet eller i en mindre vennegruppe man kan spejle sig i.

Når man kan mærke, at man er blandt en masse mennesker, men alligevel føler sig alene, så er det rigtig svært. Ligesom i en lufthavn fyldt med mennesker, hvor der ikke er kommet nogen for at hente én.

Når man skal i grupper i undervisningen, bliver det tydeligt, hvem der er med eller ikke er med i klassens forskellige vennegrupper/fællesskaber.

At ville være alene i skoletiden, bliver ofte opfattet som et problem og et pres. Men det er det ikke for alle - nogen af os har det godt med at være alene.

Lærerenes rolle er at minde forældre om, at deres barn er en del af et klassefællesskab.

Eleverne undgår nogle gange at fortælle sine forældre om sociale problemer, drillerier eller hvis de står udenfor fællesskabet, fordi de er bange for at forældrene overreagerer og kører konflikter op mellem eleverne, hvis deres barn kommer hjem og fortæller om noget der er sket.

Hvis undervisningen er for svær eller ikke ligger på det niveau du ligger på, så opstår der læringsproblemer. Det kan også være hvis undervisningen er meget det samme, men det ikke er på den måde du fungerer på, så du aldrig rigtig forstår det og føler dig alene.

Jeg er også blevet opmærksom på at det kan være at man skal være bedre til at gå hen og spørge dem der har det svært om de vil være med til det man laver, for det kan jo være at de har social angst eller noget som gør at de ikke har lyst.

Eleverne peger på...

Man skal være opmærksom på hvis nogen er udenfor fællesskabet og invitere dem ind

At ville være alene i skoletiden, bliver ofte opfattet som et problem og et pres. Men det er det ikke for alle - nogen af os har det godt med at være alene.

Jeg synes mange af mine klassekammerater ikke har så mange venner og for det meste gerne bare vil være alene

Man kan sørge for at snakke med sin lærer, hvis man har det svært, eller hvis man ved at andre har det svært

Nogle elever bliver mobbet og lærerne gør ikke noget

Flere klare regler i klassen om at tale ordentligt og være respektfulde

Klassen skal være som en familie. I en familie opstår der ofte konflikter, men det skal vi elever også selv kunne løse. Vi skal have redskaber til at løse dem. Konflikter vi ikke selv kan løse, skal læreren hjælpe med at løse, når det bliver for svært.

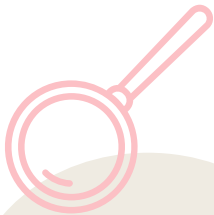

Man kan lave en aftale blandt forældrene om ikke at kontakte hinanden internt om konflikter mellem eleverne, men i stedet gå til klasselæreren. Læreren skal sætte en retning for at forældrene tænker på fællesskabet i stedet for kun deres egne børn.

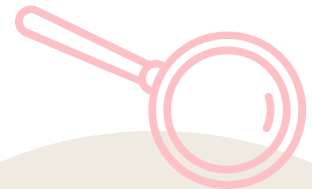

Der skal være flere timer i løbet af ugen, hvor klassen laver aktiviteter med fokus på trivsel og klassefællesskab.

Fokuspunkter til når nogen står udenfor fællesskabet

Flere fokussamtaler om gode og svære ting med lærer og elever

Ligesom bøger er vi alle fyldt med forskellige historier, og hvis alle skal være en del af klassefællesskabet, så skal der være tid til at lære hinandens historier at kende. Hvis vi kender hinandens historier, er det lettere at invitere hinanden ind i fællesskabet og det færre som vil mobbe og drille.

Lærerne skal have mere tid til at tale ordentligt med eleverne, når nogen har det svært. Men det skal foregå mere diskret, så hele klassen ikke bliver indblandet i det.

Det skal være nemmere at skifte klasse

2. Udfordring

Når forventningerne og opgaverne bliver for

store

Elevrepræsentanternes indsigter

Folk bygger sig og gør det sjævt sammen

En rigtig skellig
Vi er sammen
Der er

Organiseret
tallerkade som
på en
reel

Forskellige
chekekager, men
der plads til
dem alle sammen

En familie
var alle sammen
Alle er sammen
vanst mod.

Elevdigt

"Forventningspres"

Lille mig - store tanker
Mine tanker de banker
Jeg føler mig træt
Jeg føler mig presset
Jeg føler mig stresset

Mine forældre vil have
Jeg skal være læge
Jeg tror ik' det sker
Jeg gider ikke mere
Min viden flyder som fjer

Jeg skal have gode karaktere
Som mine store søskende
Det er ekstra pres
Jeg vil væk fra det hele
Jeg vil bare ud på græs

Jeg skal hele tiden
præstere mit bedste
Eksamen og lektier
og videre til det næste

Tanken om fremtid uden penge'
holder mig vågen om natten
så jeg må sove længe
Jeg føler mig træt
Jeg føler mig presset
Jeg føler mig stresset

Lille mig - store tanker
Mine tanker de banker
Presset vokser fra alle sider
Vil jeg klare det godt?

Jeg føler mig træt
Jeg føler mig presset
Jeg føler mig stresset

Jeg har en lærer der er ligeglad med
trivsel, han vil bare fremad hele tiden i
undervisningen og tænker aldrig på
hvordan vi har det imens.

-Elevrepræsentant

Det kan virke som om, at skolen glemmer hvor vigtigt fritid er for børn og unge. Nogle gange sidder vi med lektier kl. 21 om aftenen, fordi vores kalender er fyldt op med fritidsaktiviteter og arbejde fra vi har fri fra skole og indtil 21. Det er svært at koncentrere sig så sent. Det resulterer i at vi sover for sent og er for træt næste dag.

Forældre lægger pres på én for at man skal få høje karakterer.

Nogle gange kan hyggetid i klassen opleves som spildtid, som kunne være brugt på at lave opgaver, som man er bagud med.

Man har også nogle gange store forventninger til sig selv, fordi man gerne vil være bedre og så lægger man for meget pres på sig selv. Jeg kan nogle gange føle det som om jeg skal holde armene ude og presse væggene væk, som hele tiden presser sig ind imod mig.

Sådan oplever eleverne det, når forventningerne og opgaverne bliver for store

Tanken om fremtiden gør presset større. Fx hvis man skulle leve uden særlig mange penge. Det er virkelig ubehageligt.

Det kan være stressende med alle lektierne i de mange forskellige fag

Nogle gange kan det føles som et stort pres at have ældre søskende fordi de har sat en standard som er svær at leve op til og man hele tiden skal bevise noget overfor sine forældre.

Nogle gange har éns forældre meget store forventninger til én, især hvis man er den ældste og de har store tanker om hvad for et barn man skal være.

Det kan være svært, når folk har høje forventninger til én, og man ikke klare sig så godt

Jeg kan vågne op nogen dage og være meget træt. Hvis jeg så kommer i tanke om at jeg har en lang skoledag så kan det være svært at finde motivation til at tage i skole. Jeg synes også at det er nogle lange skoledage hvor det bliver svært at være glad eller at være motiveret og hvor man kun har lyst til at komme hjem.

Nogle gange udstilles elever af læreren, hvis de ikke følger med. Det er vigtigt ikke at gøre.

læringsniveauet er for højt så de ikke helt kan følge med, men ikke tør at sige det til nogen

Det er nogle gange svært, hvis der er flere der ikke kan finde ud af noget, og læreren ikke kan hjælpe alle

Eleverne peger på...

Når jeg er stresset uden for skolelivet, og det påvirker min undervisning

når ens lærer giver én for meget pres og forventer for meget

Mange føler sig pressede når vi har prøver og tests. Jeg synes der er alt for mange tests, der gør vi for ofte føler et stort pres i skolen

Lærerne er dem der sætter forventningerne og det skal de huske. Ikke stille for høje krav.

Hvis undervisningen går for hurtigt er det svært ved at følge med

Skolen bør have retningslinjer for lektier. Vores forslag er:

- 1) Der skal ikke gives flere opgaver, end dem der er tid til at løses mens man er i skole.
- 2) Ingen lektier for over weekenden.
- 3) Lav et max antal for lektier pr. dag og pr. fag.
- 4) Hvis man har være syg, skal man ikke lave de ting, der blev lavet i timerne man gik glip. Men blot krav om, at følge med så godt man kan.

Nogle gange udstilles elever af læreren, hvis de ikke følger med. Det er vigtigt ikke at gøre.

Færre forventninger til at man skal være del af fællesskabet. Det bør være en mulighed at kunne vælge det fra. Det kan være grænseoverskridende, hvis man egentligt har det bedst med at være sig selv.

Mere medbestemmelse, vil give oplevelse af at forventningerne er tilpas. Fx at der er frihed til at vælge hvilke opgaver man vil lave og hvilke ikke eller hvilken rækkefølge.

Fokuspunkter til når forventningerne og opgaverne bliver for store

Mulighed for selv at vælge hvordan man vil holde pause. Fx mulighed for at blive inde eller hver elev kunne have et pausekort, som man kan bruge efter behov.

Mere afveksling mellem opgaver og hyggetid. Så man bliver afslappet og kan 'stresse af' i løbet af dagen.

Forældre skal sætte mindre pres på deres børn. Skolen kan vise forældre, at elever ikke bliver bedre under pres.

Mere opfølgning fra læreren ift. elevernes oplevelse af undervisningen. Fx spørge om niveau er tilpas mm. Fx mere 'klassens time' med mulighed for at tale om oplevelse af pres o.l.

Stil skolepsykolog til rådighed, hvis elever føler stress.

3. Udfordring

Når noget forstyrrer koncentra- tionen

**Elevrepræsentanternes
indsigter**

Forstyrrelse

Mobbelse/drille

Læringsproblemer

Konflikter

Træthed

Elevdigt

"Mister mit fokus"

Jeg mister mit fokus
Alt er sløret
Jeg bliver svimmel
Ser kun himmel

Jeg er træt og sløv
Doven og døv
Jeg er forvirret
Imens jeg ser på papiret

Jeg ved ik' hvad jeg laver
Kan ik' huske hvordan man staver
Jeg kan ikke finde fokus
Alt er hokus pokus

Uret tikker
Kuglepennen klikker
Hviskende stemmer
Hele rummet emmer

Der for meget stress
Mit hoved gør nas
Der for mange stemmer
Det gør det ikke nemmere

Hvad snakker mine venner om?
Det er et mysterie
Kan ikke fokusere
Bliver for nysgerrig

For lange dage
Det kan jeg ikke tage
For mange timer
Til klokken den kimer

Jeg vil gerne lære
Forstyrrelserne gør det sværere
Koncentrationen er slået
Nu er dagen gået

Forstyrrelser er meget vigtige [at undgå] for når man bliver forstyrret, så lærer man meget mindre

Jeg føler jeg har fået forståelse for at det ikke kun kan være koncentration, der kan forstyrre én. Hvis man f.eks. har flere ting med sig, som er svære.

-Elevrepræsentant efter specialkonsulenters oplæg om belastningsmodellen og specialelevers særlige behov

Forstyrrelser sker når man keder sig. Kopiark er fx rigtig kedeligt. Så man skal sikre et læringsrum uden lige så meget kedsomhed. Når eleverne keder sig begynder de at snakke og larme. Og så pludselig forstyrrer det andres koncentration som så også begynder at snakke.

Der er mest larm når der er vikar eller man ikke har klassens faste lærer. Eller så snart læreren går ud af lokalet.

Det kan forstyrre koncentrationen, hvis der er for mange irriterende lyde, der distraherer. Fx klikken fra kuglepenne, et ur der tikker, eller nogen der snakker og hvisker hele tiden.

Forstyrrelser og manglende koncentration "smitter". Dem der sidder bagerst, snakker næsten altid. Og det er uafhængig af, hvem der sidder der. Det giver en følelse af at man alligevel ikke kan blive hørt.

Sådan oplever eleverne det, når noget forstyrrer koncentrationen

Når der er larm i klassen, er der nogen der får det meget svært og bliver overstimuleret

Det kan være forvirrende og svært for nogen og de fleste har meget energi, så når vi ikke får så mange pauser, kan vi blive urolige

Man kan miste koncentrationen hvis læreren snakker for længe og overkomplicerer opgaverne, så mister man fokus og driver væk i sine tanker. Det skal være kort, klart og tydeligt hvad vi skal.

Når nogen ikke kan koncentrere sig, begynder man kan forstyrre lidt. Så påvirkes nogle andre, der også begynder at forstyrre/larme - og lidt efter flere og flere. Læreren ender tit med at blive en del af dominoeffekten - fx begynder læreren selv at hæve stemme og afbryde undervisningen, skælde ud og nogen gange får flere skylden end dem der egentligt forstyrrer, nogen gange ender det med at der gives en "straf" (fx senere pause, skrive hjem til forældre e.l.)

Delehold til undervisning. Så man er færre elever i læringssituationen. Det hjælper mod forstyrrelser. Fordi det er faktisk stadigvæk hyggeligt at være en stor klasse. Det store fællesskab er positivt. Men det forstyrrer bare nogle gange ift. undervisningen.

Forbedre indeklimaet: Temperaturen, lugte, bedre akustik

Man bliver meget træt og får ondt i hovedet, hvis man er i et klasselokale med forstyrrelser hele dagen. Og vores dage er meget lange i forvejen.

Mere motiverende undervisning
Lærerne skal lytte til hvad eleverne vil og man skal sørge for at lave noget som alle kan blive optaget af. Fx hvis man ser en film skal alle synes den interessant. Eller emnet skal fange alle.

Det er vigtigt at løse de udfordringer der er med larm og forstyrrelser fordi det går ud over ens stressniveau og ens læring.

Mere aktiv undervisning i form af Fx debat, lege, konkurrencer. Fx hvis man skal være om sandsynlighedsregning kunne man spille et spil, hvor det er en del af det.

Det er vigtigt at undervisningen ikke er kedelig, for så mister man koncentrationen

Fokuspunkter til når noget forstyrrer koncentrationen

Mere bevægelse i undervisningen fx havde vi en dag hvor klassen skulle cykle rundt på amager og ud og lave bål

Vi skal omtænke skoledagen eller klassestrukturen for at skabe bedre trivsel: fx kortere skoledage så man kan være koncentreret når man er der møde senere

Læreren skal sætte sig i respekt
Man kan sende dem udenfor døren, der larmer. Og læreren skal vise autoritet og skære igennem. Elevernes erfaring er at der virkelig forskel på hvor meget klassen forstyrrer afhængig af læreren. Dem man har respekt for, forstyrrer man ikke helt så meget.

Det er vigtigt at læreren spørger hvad eleverne vil - og lytter. Eleverne skal have medbestemmelse.

Skolepsykolog på skolen som har tid og er aktiv. Et sted man altid må komme og snakke. Kan hjælpe med at løse konflikter. særligt, hvis det kunne være anonymt, så tror de mange ville bruge det.

Siddepladser i klassen har betydning: Nye pladser på ugentlig basis +
Flexibilitet i pladser så man kan arbejde hvor man vil

4. Udfordring

Når klassefælles- skabet er utrygt

**Elevrepræsentanternes
indsigter**

Jeg tror det er en konstant konkurrence om at larme og fylde. Med sociale medier er det nemmere at tale om andre bag deres ryg. Jeg tror dog ikke de hader skolen som sådan, det gør jeg vel heller ikke, jeg føler mig bare ikke altid tryk heller

Det kan være stressende når jeg har problemer i forhold til andre folk kan lave rygter om en, eller provokere en.

Det kan være svært, hvis man fx ikke helt er tryk ved at sige sin mening, men så bare sidder inde med det

Eleverne respekterer ikke lærerne. Det kan være virkelig svært at se på og ikke kunne gøre noget. Jeg kan ikke gøre noget, fordi der er rigtig mange, der synes det samme. Så de ville sikkert gå imod mig og sige alle mulige ting, hvis jeg sagde fra. Jeg har heller ikke lyst til at ødelægge venskaber. Nogle gange føles det som om man er den eneste med sin mening.

Sådan oplever eleverne det, når klassefællesskabet er utrygt

Hvis man læser eller siger noget og det er forkert og de andre griner ad én.

Klassefællesskabet skal føles som en familie hvor man passer på hinanden, men sådan er det sjældent. Der er ofte nogen der ikke har respekt for hinanden eller driller.

Man kan komme til at føle sig ensom, hvis man ikke tør sige sin mening, fordi man er bange for at andre griner af én. Så er der ikke plads til at være sig selv. Så kan man godt komme til at føle sig usynlig.

Nogle gange er der en stemning af at man griner af hinanden. Det er meget ubehageligt at være i og man kan føle sig dum, når andre griner af det man siger i timerne. Så får man ikke lyst til at deltage og man trækker sig fra det sociale.

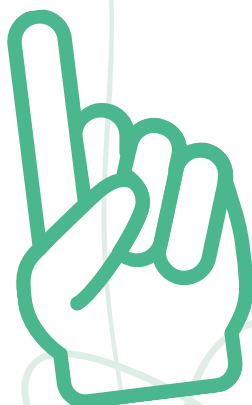
Utryghed, ensomhed og mobning kan godt hænge sammen, fordi hvis man bliver mobbet så føler man sig utryk og så kan man godt blive ensom

Det jeg har opdaget nu, er at være opmærksom på, at jeg tror vi kommer til at fokusere meget på dem, der minder om os selv, så vi skal åbne mere op for at der er virkelig mange forskellige og alle er virkelig forskellige.

Det er vigtigt at man skal føle sig tryk i klassen, så man ikke går rundt og er bange for at sige noget.

Det er et problem hvis man ikke har en god relation med sine klassekammerater, fordi det leder til alle de andre udfordringer, som til sidst går ud over elevernes motivation for at være der

Eleverne peger på...

Klassefællesskabet skal være et trygt rum at være i for at man har lyst til at komme i skole og for at alle kan trives.

Dårlige fællesskaber skaber ensomhed og leder til mange andre problemer. Det kan blive meget demotiverende at være i skole

Man skal finde noget der kan binde klassen sammen, for det er mega vigtigt for fællesskabet og for at man føler tryk. Der er ingen af os der har valgt at være her, men nu er vi her, så lad os få det bedste ud af det.

Forældre har en vigtig rolle i at skabe tryk rammer om fællesskabet også udenfor skolen. Mere af det. Fx på sheltur el. Lign.

Opret en trivselspostkasse i klassen, som er anonym. Her kan man skrive hvad man vil, bare ikke nævne navne. Man kan tage spørgsmål fra trivselspostkassen op til klassens time. Man skal sidde i en rundkreds på gulvet, når man har klassens time. Det binder folk sammen, nogen gange har man brug for noget det binder klassen sammen

Nogle gange udstilles elever af læreren, hvis de ikke følger med. Det er vigtigt ikke at gøre.

Klassen skal føles som en familie også læreren og derfor skal vi kunne passe på hinanden og være i konflikterne sammen. Det skal vi lære at blive bedre til.

De fysiske rammer har stor betydning og det ville hjælpe på trivslen med flere dæmpede farver, som ville gøre det behageligt og trygt. Bredere stole og flere sofaer og behagelige møbler og så rart lys som ikke er for skarpt

Danne flere gruppesamarbejder på tværs, så man arbejder med forskellige i klassen.

Fokuspunkter til når klassefællesskabet er utrygt

Sheltertur eller lejrtur i starten af skoleåret, hvor man skal sove sammen. Kan styrke relationerne, slev hvis man ikke går i klasse med sine bedste venner.

Man bør have klassens time en fast gang i ugen så det også er forudseeligt og trygt for de elever der har brug for struktur.

Lærerskift skaber utryghed specielt hvi man oplever mange af dem. Derfor skal skolerne sørge for at skabe så få lærerskift som muligt. Hver gang skal eleverne lære nye spilleregler at kende og det går ud over klassefællesskabet hver gang.

Lærerne skal sørge for at arrangere ture og arrangementer hvor eleverne bliver blandet.

Det bedste rum er det rum som vi selv har været med til at indrette. Man skal derfor inddrage eleverne og spørge, hvad de ønsker sig på væggene og i indretningen. Så er vi mere motiverede for at være i rummet.

BREAKING NEWS

København har fjernet eksamen fra skolen

Alle skoler i Danmark har fjernet eksamen og hjemmehjælp. Års skolebænk. København har fundet en ny måde på at reducere elevernes stress niveau. De viger på elevernes års opgaver i stedet for de der kommer op til eksamen idet.

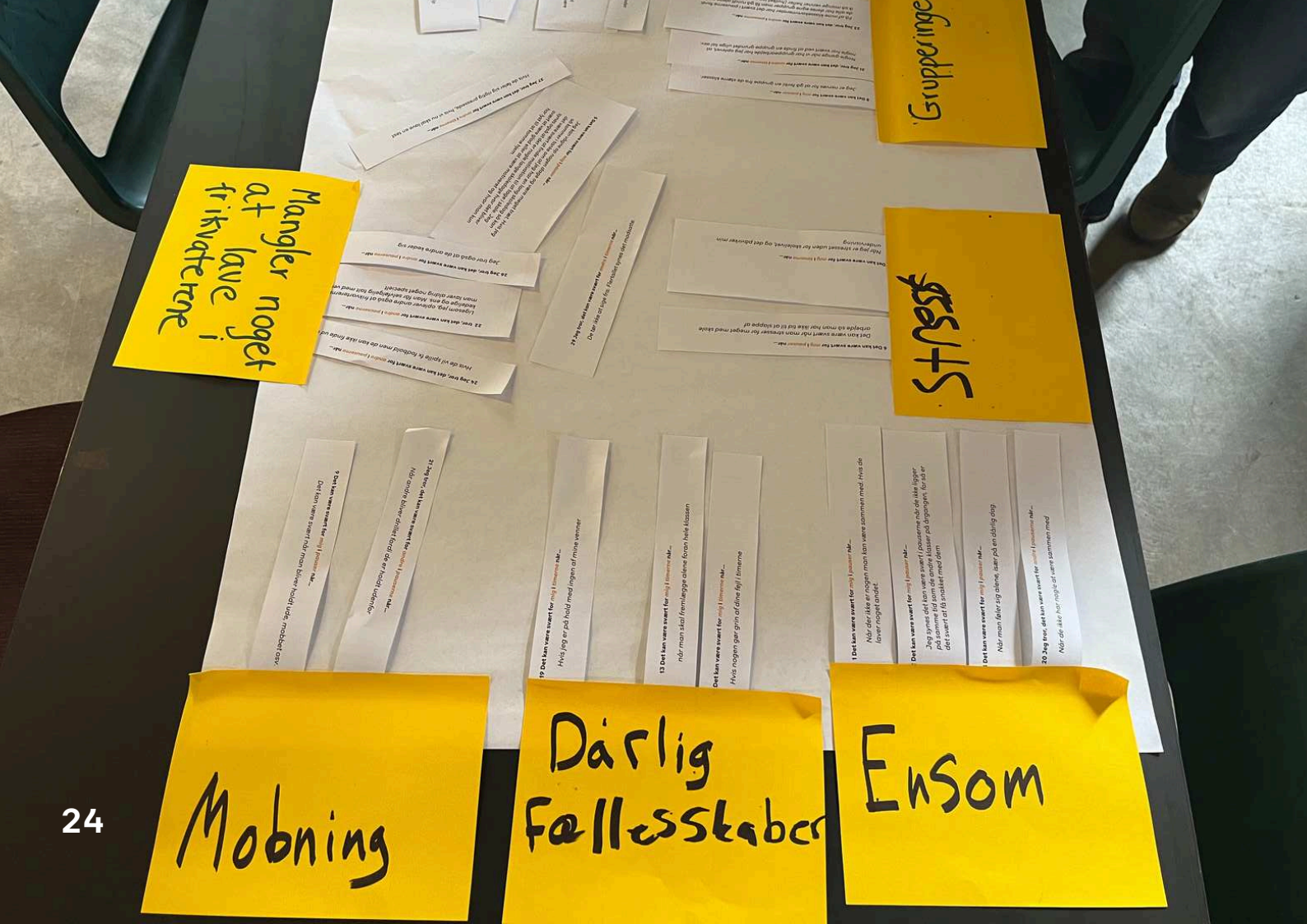
Danmark har inspireret USA til at reducere elevernes stress niveau. "Obama"

Lektier er redskaber til at tage ro. Social tid i fritid er rigtig

Ingen lektier & eksamener overhoved

Ny elevtest måde, som ikke karakteriserer dybde ideer

Eksamener er ikke nødvendig i folke skolen, fordi man bare skal undersøge. Al karakter væge nok

Grupperinge

STRESS

Mangler noget at lave i fritidstimerne

Mobning

Dårlig fællesskab

ENSOM

Del 2

Indsigter fra elever i specialræk- ken

Denne del af kataloget præsenterer elever fra skolernes specialrækkers indsigter og fokuserer på de betingelser eleverne satte ord på, som værende betydningsfulde for at trives i hverdagen i skolen.

Med tanke på, at flere elever - uanset udfordringer - skal kunne trives i almenrækkernes fællesskaber i fremtiden, designede Hørt Ungdom inddragelsen således at elevrepræsentanterne fra almenrækkerne efterfølgende blev bedt om at forholde sig til, i hvor høj grad betingelserne for trivsel også kan være meningsfulde i almenklasser og om de vil gøre en forskel for trivslen i deres øjne.

På de følgende sider er opbygningen som følger:

Udsagn fra elever i specialrækken er markeret i lilla talebobler

Udsagn fra elever i almenrækken er markeret i grønne talebobler

Oversigt - 7 betingelser for trivsel i specialrækken

7 betingelser identificeret på baggrund af de samlede indsigter fra 20 interviewede elever i skolers specialrækkerne. Få indblik i elevernes uddybninger på de følgende sider.

1

Sådan trives elever i specialrækken i pauserne

Det opleves som vigtigt for elevernes trivsel, at der er struktur og valgfrihed i pauserne og at pauserne kan fordeles fleksibelt efter behov.

2

Sådan trives elever i specialrækken med struktur

Det opleves som afgørende for elevernes trivsel, at skoledagen er meget struktureret, forudsigelig og genkendelig. Fx at program, pauser og opgaver er tydeligt formuleret.

3

Sådan trives elever i specialrækken med afskærmning og ro

Det opleves som afgørende for elevernes trivsel, at de har mulighed for at afskærme sig i løbet af dagen, hvis man får behov for at fokusere eller trække sig.

4

Sådan trives specialelever med alternative læringsformer

Det opleves som afgørende for elevernes trivsel, at læreren benytter forskellige læringsformer der er tilpasset elevernes individuelle behov, så de har bedre vilkår for at deltage.

5

Sådan trives elever i specialrækken med individuel støtte

Det opleves som afgørende for elevernes trivsel, at de har mulighed for at få støtte til deres individuelle behov for læring og social trivsel.

6

Sådan trives elever i specialrækken med flere voksne

Det opleves som afgørende for elevernes trivsel, at der er flere voksne til at hjælpe i både timerne og pauserne, så den enkelte kan få den hjælp der har brug for for at komme igennem dagen.

7

Sådan trives elever i specialrækken som fællesskab

Det opleves som afgørende for elevernes trivsel, at opleve sig som en del af klassen, at kunne spejle sig i hinanden og at opleve af man bliver accepteret, respekteret og forstået som menneske.

Elever
i special

Elever
i almen

Det vil være meningsfuldt, hvis klassens lærer sammen med eleverne vurderer de individuelle behov for pauser og giver forskellige pauser, alt efter hvad der er meningsfuldt for den enkelte.

Det giver god mening i almen. Men der er samtidig brug for lidt længere arbejdsintervaller, så man kan nå at gå i dybden med tingene.

For mange pauser kan ødelægge koncentrationen og ens arbejdsflow – og så kan det være svært at finde koncentrationen igen, når man kommer ind fra en pause

Pauser efter behov
Eleverne får ofte pause mellem undervisningsaktiviteter og får lov til forskellige aktiviteter og bevægelseslege. Eleverne har mulighed for at tage en pause og går en tur rundt om skolen. Det betyder meget at få mulighed for at få frisk luft, så man ikke fx skal sidde inde med hovedpine, fortæller eleverne. Det er også en mulighed for at snakke med sine venner.

Sådan trives elever i specialrækken i pauserne

Frihed i pauserne

Det er rart, at man selv kan bestemme om man vil være inde og sidde ved sin computer, tage en tur i butik eller gå en tur i pausen. Det er forskelligt hvad man har brug for, for bedst at kunne koble af.

Men det er også vigtigt at man har frihed til at gøre det man har lyst til, hvis ikke man vil være med.

Valgmuligheder i pauserne

I nogle specialklasser er der altid valgmuligheder i pauserne. Man kan fx vælge at være på egen plads, være inde eller udenfor. Nogle gange er der planlagt fællesaktiviteter (med eller uden voksenstøtte) i pausen – fx at i 'ude' er der bordtennis eller andet spil, for dem som har lyst.

Når man får lov at se film sammen i frokostpausen

Der er nogen der bedst kan slappe af sådan

Det vil gøre en stor forskel for dem som typisk er alene i pauserne og udenfor fællesskabet. Der er mange i almen, som er alene i pauserne.

Det er en god idé med fællesaktiviteter i pauserne som er faciliteret af lærerne. Det gør at man leger med nogle forskellige og ikke kun sine nærmeste venner

Det er fint nok hvis det er en mulighed for dem der har brug for det, men jeg synes faktisk det er lidt ærgerligt, for pauserne er jo der vi har mulighed for at tale sammen og vi bruger i forvejen alt for meget tid på skærme, så måske det er meget godt for trivselen at vi rent faktisk er sammen?

Elever
i special

Elever
i almen

Bløde overgange og rolige morgener

Første modul eller dele af modulet foregår med stille opstart og helt ro. Fx med læsning e.l. Eleverne synes det er en god måde at starte dagen på, slippe oplevelser fra morgenen, vågne, falde til og slappe af. Ens hjerne fungerer ikke om morgenen.

Dagene sluttet også ofte blødt. Fx med fælles lydbog, hvor man slapper af og der ikke er larm. Eller med noget socialt. Man har ikke fokus om eftermiddagen, så det er godt med noget aktivt og socialt.

Det er meget meningsfuldt for de fleste. Det vil være dejligt at få lov at falde lidt til ro, når man møder om morgenen

Det er vigtigt, at timerne planlægges sådan at vi har energi til dem.

Det kan godt blive for meget, hvis der skal bruges meget tid på at gennemgå en masse detaljer om morgenen.

Det er godt ikke at have de svære fag om morgenen, hvor man er træt, eller om eftermiddagen, når ens hoved ikke fungerer mere.

Sådan trives elever i specialrækken med struktur

Det føles ikke meningsfuld for alle, fordi det for nogen kræver tid at fordybe sig i et emne eller en opgave. Det vil opleves som alt for tidsbegrænsende og flere af os har brug for længere sammenhængende arbejdstid.

Tydlig visuel dagsorden

De fleste specialklasser har tydelig struktur og bruger fx piktogrammer til at vise dagens program. Programmet er synligt på væggen hele dagen. Eleverne finder ro i at vide hvad man skal, føler sig forberedt og undgår stress.

15 minutters intervaller

I en af specialklasserne er undervisningen som regel inddelt i 15 min. intervaller. 15 minutters arbejdsgang gør at eleverne føler de kan overskue opgaven og kan holde koncentrationen. De 15 min. gør også at pauserne i løbet af undervisningen bliver elevstyrret.

Det tager tid at få ro på klassen efter hver pause, så man ville aldrig nå noget

Hvis man lige er gået i gang med en svær ligning og så læreren siger at vi skal have pause, så forstyrrer det meget og bliver mega besværligt.

God tid til fordybelse kan ødelægge flowet

Det er altid en god hjælp, at man ved hvad man skal. Men for de fleste er det fint nok, at vi inde på mebook kan se skemaet.

Elever
i special

Elever
i almen

Der skal bare være faste klasseregler omkring det. Og det skal være normalt, at alle kan bruge det, så andre ikke ser skævt til det.

Mulighed for at bruge hørebøffer

Det øger koncentrationen og hjælper fokus. Hvis man må høre musik mens man arbejder, Så skal man kun forholde sig til sit eget.

Et alternativ kunne også være individuelle lydiserende hørepropper.

Det er en god ide. Nogle har meget nemmere ved at fokusere når de kan høre musik eller skærme sig af fra klassen. Det hjælper til at lukke lyden ud, når man skal koncentrere sig.

Jeg havde på et tidspunkt hvor jeg nemt kom op i det røde felt, hvis der bare var en smule larm i klassen og så fik jeg snakket med min mor og min lærer om det og min lærer bestilte så nogle høretelefoner og så begyndte alle at bruge høretelefoner og det gjorde mig bare rigtig glad at jeg ikke var den eneste.

Sådan trives elever i specialrækken med afskærmning og ro

Det vil være mere trygt at sige noget i klassen og man kan få mere hjælp. Så hold på 10-12 elever vil være rigtig godt

Det vil være rigtig godt hvis alle klasseværelser har fx 3+ båse som af afskærmede. Muligheden skal være der

Men det er også hyggeligt at have et stort klassefællesskab. Så måske man bare skulle have 2 lærere.

Få elever i klassen

Flere elever er glade for at være få elever i klassen og oplever mindre uro og stress. Eleverne oplever at der er mindre larm. Der er større mulighed for hjælp fra lærerne.

Afskærmede båse

Det er som regel altid muligt at sidde ved afskærmede båse, hvor man ikke generer og forstyrrer hinanden. Det hjælper til koncentrationen.

Giver rigtig god mening i almen også. Vi får alle sammen mere ud af undervisningen hvis vi ikke er så mange elever. Så er der ikke så mange der kan larme og lave uro og det er nemmere at få hjælp og være koncentreret.

Det er vigtigt at der er frihed til at man kan bruge de hjælpemidler man har brug for, lige meget om man har særlige behov eller ej. Sådan får vi det alle sammen bedre.

Fortsættelse fra forrige side

Elever i special

Elever i almen

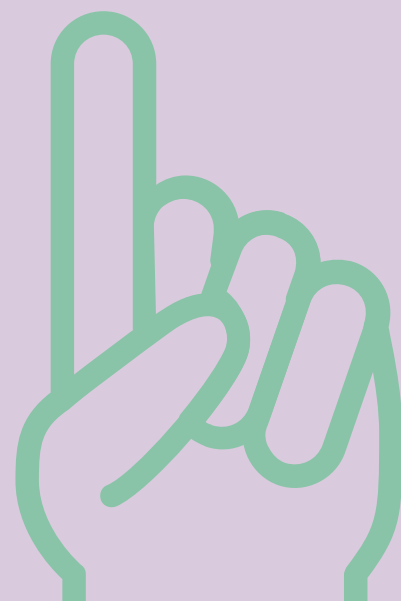
Fælles pauserum

Nogle skoler har et lille lokale eleverne kan gå ind i efter behov. Med sofaer, spil, bøger o.l.. Fx hvis man har brug for at få ro fra klassen, lige være sig selv, afreagere e.l.. Eleverne oplever det som et trygt helle, at have denne mulighed.

Giver rigtig god mening. Nogle af vores skoler har det allerede. Alle mennesker har brug for pauser i løbet af dagen og det er rart at have et rum, hvor man kan gå hen og være alene uden at nogen stiller spørgsmålstejn ved det.

Vi mangler plads til sådan et fællesrum, og hvis man får brug for luft fra klassen, får man bare at vide, at man skal sætte sig ud på gangen.

På vores skole har vi også et pauserum vi kan bruge i pauserne med sofaer, men efter vi er blevet "tvunget" til at gå ud i pauserne, så er vi begyndt at være meget mere sammen

Elever
i special

Elever
i almen

Læring igennem spil

Det kan være rart at bruge spil og andre alternative læringsformer så det er lettere at forstå

Det passer godt sammen med de behov vi selv har beskrevet om at have brug for mere aktiv læring, som ikke bare er kedelige kopiark.

Anvendelig undervisning

Eleverne nævner, at der er høj faglig motivation, når man skal lære noget man skal bruge. Fx Engelsk, fordi man skal rejse, så man kan tale med folk der. Egen da en klasse skulle lave deres egen butik, som eleverne oplevede stor mening i.

Spil er godt til læring i de mindre klasser. I de større klasser, kan man godt opleve spil som useriøst, med mindre der er et klar formål og det er tydeligt hvad vi skal lære af det.

Sådan trives elever i specialrækken med alternative læringsformer

Elever
i special

Elever
i almen

Billetter efter behov

I en af specialklasserne har eleverne mulighed for at bruge en billet x antal gange i løbet af dagens undervisning. Billetten er tilpassede den enkelte - og er en slags bagdør, til at trække sig fra undervisningen, når det bliver for meget. En mulighed for at slappe af og koble af. Fx at få høretelefoner og høre musik, lave puslespil, spille et spil på computeren e.l.

Det er vigtigt at der er frihed til at man kan bruge de hjælpemidler man har brug for, lige meget om man har særlige behov eller ej. Sådan får vi det alle sammen bedre.

For at det ikke skaber misundelse eller at nogen ser skævt til det, er det vigtigt at alle i klassen har forståelse for at nogle elever har nogle særlige behov.

Personlig plads

I en klasse har hver elev en personlig bås, hvor man kan have alle ens ting og som andre ikke bruger. For enkelte har dette stor betydning for trivselen.

Det vil være ok, at nogle elever har billetter til noget. Dog ville nogle nok udnytte det til at fx gå ud og gøre noget sammen med vennerne.

Sådan trives elever i specialrækken med individuel støtte

Det kan være en kæmpe hjælp for mange, når man alligevel bare skal sidde og lytte til noget.

Strategier til at lære

Det er rart at få hjælp til individuelle strategier til at lære eller løse opgaver, som man har svært ved. Fx kommunikere igennem billeder, når man ikke kan skrive.

Mulighed for at dimse med noget imens man lytter

En elev må fx strikke, mens de sidder og lytter til undervisningen. Kan hjælpe på koncentrationen

Det er vigtigt fordi der er mange der har brug for det for at kunne sidde stille. Det er der mange i vores klasse der gør. Så længe det ikke larmer og forstyrrer.

Elever
i special

Elever
i almen

Ekstra voksne i klasserne, er noget af det vigtigste der bør gøres.

Sådan trives elever i specialrækken med flere voksne

Det kan give mere motivation, hvis man mærker at læreren har tid til at hjælpe en

Det har vi også brug for. Det ville også hjælpe på koncentrationen og larmen.

Mere voksenhjælp
Der er altid mulighed for at få hjælp fra en voksen. Det er en tryghed og det gør, at eleverne føler at de altid kan få hjælp og kan følge med.

Men det kan også føles lidt pres, hvis lærerne bare går rundt om én i cirkler og så er det faktisk ret forstyrrende, så lærerne skal lære at bruge 2-lærerordningen rigtigt.

Det synes vi er vigtigt for trivslen, for hvis der fx sidder én elev, der har brug for meget hjælp, så kan der være en lærer der bruger mere tid der og så kan de andre samtidig få hjælp af den anden lærer.

Elever
i special

Elever
i almen

Man kan være mere sammen med dem man ikke normalt er sammen med. Man kan hjælpe hinanden på en anderledes måde når man er på tur. Det er godt at komme ud og gå og bevæge sig sammen.

Vi kan jo sagtens lære udenfor. Man husker dagene, hvor man er på tur, bedre. Man hygger sig sammen

Energi og humørbarometer

Nogle klasser starter morgenen med at alle vurderer energi og humør på en skala fra 1-5. Så kan man mærke efter og ens lærer og venner ved hvor man er i dag.

Den synes vi kunne gøre en stor forskel, fordi så har eleverne mulighed for at tage hensyn til hinanden, hvis der er nogen, der har en dårlig dag eller har det svært.

Og så skal det skrives ned, så den næste lærer også ved det

Ture med klassen

Det er godt med tid til at tage på tur sammen, så man får styrket venskaberne og fællesskabet i klassen.

Det savner vi også rigtig meget, så det kunne være fedt. Vi har det altid rigtig godt sammen i klassen, når vi er på tur.

Sådan trives elever i specialrækken som fællesskab

Respekt og forståelse

Flere elever i specialklasserne oplever sig bedre forstået og accepteret sammen med andre, der også har udfordringer. Der opleves mindre mobning og mere fællesskab.

Flere elever har erfaring fra både almen og special. I almen oplevede flere at stå udenfor fællesskabet. I specialklassen giver flere utrygt for at føle sig mere som en del af et fællesskab.

I almen oplevede nogle elever at læreren ikke forstod eleven, og at det var svært at forklare sig.

Vi har lært [under inddragelsesforløbet], at forstå hvordan det er, at have det svært i skolen og jeg tror det vil gøre det nemmere i fremtiden.

Det vil være meget meningsfuldt i almen, hvis det bliver normalt at både lærer og andre elever forstår hinandens forskelligheder, behov og udfordringer.

Det er vigtigt for os alle sammen at føle sig forstået.

Del 3

Metode & proces

Om inddragelsesprocessens workshops og metoder

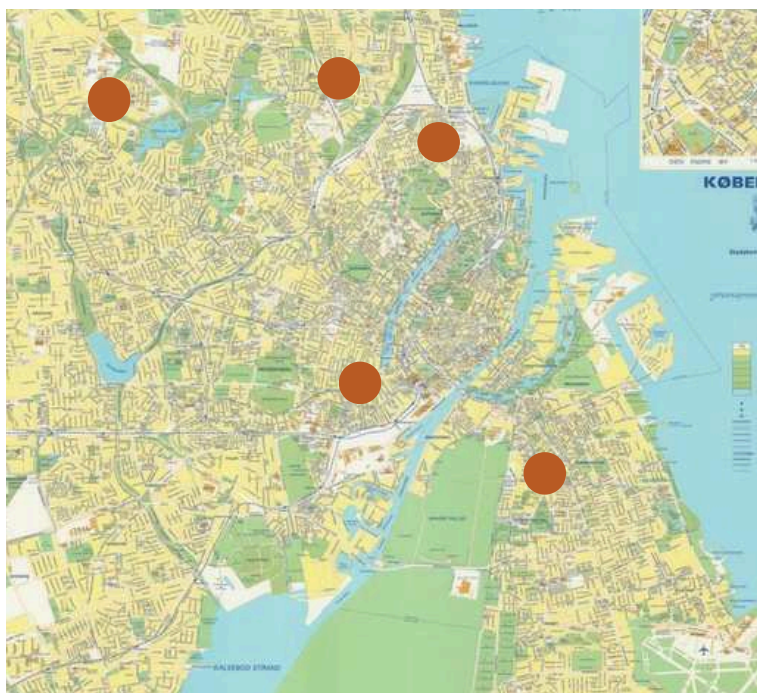

Baggrund

Hvad er Hørt Ungdom?

Hørt Ungdom er forankret i Københavns Kommunes Børne- og Ungdomsforvaltning og laver inddragelse af byens skolelever bl.a. for kommunens forvaltninger. Fx i forbindelse med udarbejdelse af strategier, handleplaner og bydelsplaner, der vedrør børn og unges liv og hverdag. Vi medierer mellem børn, fagpersoner og politikere og sørger for at børn og unges stemmer bliver hørt, når der skal tages afgørende beslutninger for København.

Hvilke skoler har bidraget til elevinddragelsen?

På baggrund af en invitation til hver af Børne- og Ungdomsforvaltningens 5 områder i København, takkede følgende fem skole ja til deltagelse i elevinddragelsen. Tingbjerg Skole, Lundehusskolen, Peder Lykke Skolen, Kildevældsskolen og Gasværksvejens Skole.

Elever fra alle fem skoler har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. De fire af skolerne har deltaget med elevrepræsentanter fra almenklasser i elevsamlingen samt interview af elever fra skolens specialrække.

Det jeg har opdaget nu er, at være opmærksom på, at jeg tror vi kommer til at fokusere meget på dem det minder om os selv. Så vi skal åbne mere op for at alle er virkelig forskellige.
-Elevrepræsentant

Elevinddragelses- processen

1) Forundersøgelse - med 200 elevers input til mistrivsel

Elevinddragelsen indledtes med en spørgeskemaundersøgelse, hvor 200 elever fra skolernes almen- og specialklasser blev spurgt ind til hvornår der er svært at trivsel i skolens sociale fællesskab og læringsfællesskab. Svarene herpå har dannet grundlag for den efterfølgende proces med 20 elevrepræsentanter. Spørgeskemabesvareelserne bidrager således med perspektiver fra et større elevudsnit og danner grundlag for et bredt indblik i elevernes oplevede skolehverdag i København.

2) Elevsamling - med 20 elevrepræsentanter fra almen

Med formål om at opnå større indsigt i elevers oplevelse af skolen, kvalificere input fra spørgeskemaundersøgelsen, samt få almenelevers blik på reelle behov fra specialelever blev en elevsamling dannet. Her har 20 frivillige elevrepræsentanter fra skolernes 6., 7., 8. og 9. klasser mødtes til fem faciliterede heldagsworkshops. På de følgende sider gives et indblik i workshopprocessen.

3) Elevinterviews - med 20 elever fra specialrækkerne

For at sikre indsigt fra elever i specialrækkerne har Hørt Ungdom besøgt de fire deltagende skolers udskolingsspecialrækker. Metoden for inddragelse af specialrækken er beskrevet på side 42.

Derudover allierede Hørt Ungdom sig med konsulenter fra Frejaskolen - eksperter på børn med særlige behov. Frejaskolen har bl.a. bidraget med indsigter i, hvordan hverdagen i skolen kan opleves af elever med særlige behov.

Overblik over elevinddragelsen

Forundersøgelse	Elevsamling Workshop 1	Elevsamling Workshop 2	Elevsamling Workshop 3	Inddragelse specialrækken	Elevsamling Workshop 4	Elevsamling Overlevering
Start marts	15/3/24	4/4/24	9/4/24	Midt April	17/4/24	29/4/24
Spørgeskemaundersøgelse 200 elever	Hvilke udfordringer opleves i skolen?	Hvordan oplever specialrækken skolen?	Hvordan oplever vi udfordringerne? M. C:ntact - teater/lyrik	Interviews: Hvad er vigtigt for jeres trivsel i skolen?	Hvilke indsigter fra specialrækken giver mening i almen?	Deltagelse af 20 elevrepræsentanter ved advisory board workshop

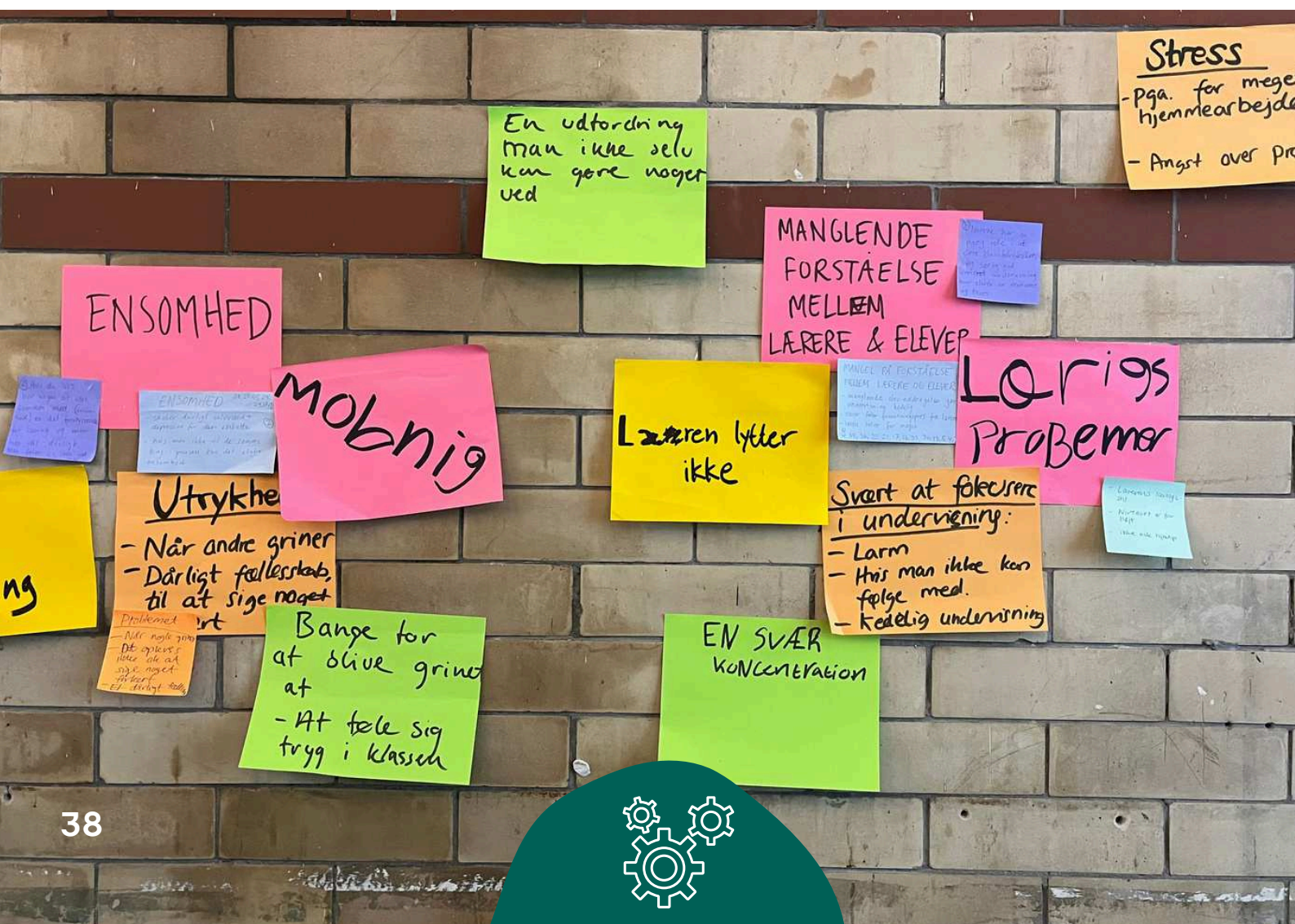

1) Forundersøgelsen

For at inddrage perspektiver fra en bred elevgruppe blev der i marts afviklet en spørgeskemaundersøgelse med 200 deltagende elever på tværs af klassetrin fra 6. - 9. klasse og på tværs af skolernes almen- og specialrækker. Eleverne blev bedt om at forholde sig til følgende spørgsmål:

- Synes du nogle gange, at det er svært at være i skole?
- Oplever du, at nogle af dine klassekammerater har det svært i skolen?
- Hvornår synes du, at det kan være svært i pauserne? Hvornår, hvordan og hvorfor?
- I hvilke situationer føles det svært at være i klassens undervisning? Hvornår, hvordan og hvorfor?
- Hvornår oplever du, at andre i klassen har det svært i pauserne? Hvornår, hvordan og hvorfor?

Besvarelserne har dannet grundlag for dialog blandt elevrepræsentanterne på elevsamlingens første workshop. Elevernes ordlyd og citater er blevet brugt i deres rene form, både i processen med elevrepræsentanterne og når de indgår her i kataloget. De 20 elevrepræsentanter fra elevsamlingen foretog gennem en dialog på workshop 1 kategorisering af alle besvarelserne. Dette som vigtigt led i elevrepræsentanternes forståelse for andres synspunkter og for at de kunne danne sig et bredt billede af trivselsproblematikkerne i skolen.

2) Elevsamlingen - med 20 elevrepræsentanter fra almen

Rammesætning, forståelse af opgave og identificering af udfordringer (workshop 1)

På den første workshop blev elevrepræsentanterne introduceret til inddragelsesprocessen og kernespørgsmålet; "Hvad kan vi gøre for, at langt flere elever uanset udfordringer og ressourcer, kan trives i fællesskaberne i skolen?"

Opgaven blev stillet af fagdirektør i Børne- og ungdomsforvaltningen, Gitte Lohse, som rammesatte opgaven i en større trivselskontekst, hvor eleverne fik indblik i de problematikker som de københavnske skoler står overfor.

I workshoppens anden halvdel blev eleverne præsenteret for data fra forundersøgelsen beskrevet i forrige afsnit. En undersøgelse som de også selv deltog i. Her fik eleverne indblik i de trivselsudfordringer som andre børn oplever og blev bedt om at gruppere udfordringerne i de temaer som de mente var vigtigst at håndtere for at sikre, at flere elever kan trives i skolens fællesskaber. Disse temaer dannede grundlag for processen i de følgende workshops og for udviklingen af de endelige anbefalinger.

Hvordan opleves skolen af elever med særlige behov, udfoldelse af udfordringerne og brainstorm på løsninger (workshop 2 og 3)

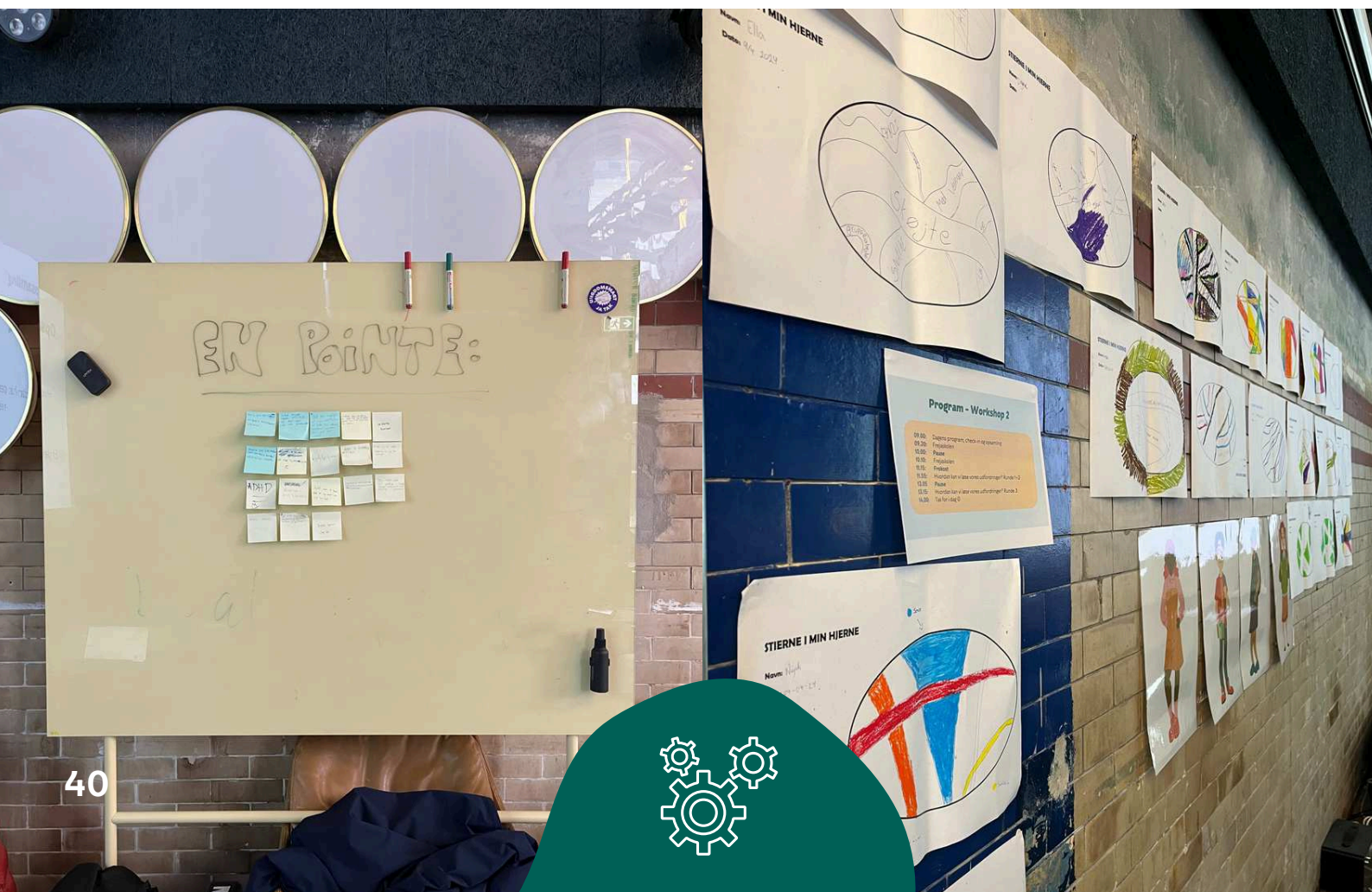
Udvidelse af horisonter: Hvordan lærer vi at se fra andres perspektiver og sørger for at alle får det bedre i skolen?

På workshop 2 fik eleverne besøg af Frejaskolens eksperter på inklusion af børn med særlige behov i almen skolen. Eleverne blev præsenteret for de udfordringer som børn med forskellige diagnoser har med sig. Som værktøj havde Frejaskolen udviklet et sæt personaer, der har særlige udfordringer med sig i bagagen. Eleverne blev bedt om at indtænke personaerne i de udfordringer de tidligere havde udpeget. På den måde fik de indblik i, hvordan situationerne kan opleves endnu voldsommere for børn med specielle behov. Med dette in mente blev eleverne, i mindre grupper, bedt om at udfolde de udfordrende situationer og forestille sig løsningsmuligheder, der kunne øge trivlsen for alle i skolen uanset særlige behov eller ressourcer.

Værktøjer til at formidle de største udfordringer og sårbare følelser

På workshop 3 brugte eleverne dagen på Edison teater, hvor skuespillere fra C:ntact hjalp eleverne med at visualisere de udpegede udfordringer i form af skuespil og lyriske tekster. Eleverne brainstormede på følelser og sanser, der kunne beskrive hvordan det opleves at være i, de på forhånd udpegede, udfordrende situationer i skolen. Derefter lærte eleverne teknikker til at udtrykke sig på enten tekst eller skuespil.

Metoderne var et virkningsfuldt værktøj til at komme endnu tættere på de udfordrende situationer og forstå, hvorfor det går ud over trivlsen for den enkelte. Både skuespillet og lyrikken sættes i spil på den afsluttende workshop med advisory boardet.

Processen for udvælgelse og kvalificering af løsninger og anbefalinger (workshop 4)

Efter de tre første workshops stod elevrepræsentanterne med et sæt velbeskrevne udfordringer og et førsteudkast til mulige løsninger. Nu var det på tide at de skulle præsenteres for specialelevernes indsigter i, hvad der har betydning for deres trivsel i skolehverdagen. Formålet med øvelsen var at få almenelevers blik på hvorvidt og hvordan betingelser, der er vigtige for specialelevers trivsel, kan være meningsfulde i almenklasser. Som en sidste trykprøve af anbefalingerne, fik elevrepræsentanterne derfor til opgave at se på deres løsningsforslag med specialelevernes input in mente. For at hjælpe elevrepræsentanterne på vej, fik de til opgave, i grupper, at udvælge de vigtigste løsninger ud fra et kriterie om, hvilke løsninger der kan gøre den størst mulige forskel for flest mulige - altså skabe bedre trivsel for flest mulige elever, uanset udfordringer og ressourcer.

Overlevering og deltagelse ved advisory board workshop (workshop 5)

Som afslutning på elevinddragelsen deltager de 20 elevrepræsentanter ved Børne- og Ungdomsforvaltningens advisory board workshop d. 29. april på Københavns Rådhus. De officielle modtagere af elevrepræsentanternes anbefalinger er Københavns Kommunes Børne- og Ungdomsforvaltning, med Fagdirektør Gitte Lohse, i spidsen. Men mindst ligeså vigtigt er, at indsigerne overleveres til det advisory board, der er nedsat af borgerrepræsentationen, så elevperspektivet er repræsenteret i Specialanalysen. Igenem skuespil og lyriske tekster inviterer elevrepræsentanterne workshoppens deltagerere med helt ind i klasselokalet og formilder, hvordan udfordringerne opleves fra elevernes perspektiv. Med afsæt i elevernes formidling, indgår eleverne derefter i paneldebat og rundbordsdialoger med voksne fagpersoner, skoleledere, lærere, medlemmer af advisory boardet og politikere.

Det er vigtigt at eleverne bliver hørt, for så har de voksne også et andet perspektiv på hvad der egentlig sker i klassen, i stedet for at det kun er deres synspunkt, for de ser det nok på en anden måde end vi gør.
-Elevrepræsentant

3) Elevinterviews - med 20 elever fra specialrækkerne

Med tanke på, at flere elever - uanset udfordringer - skal kunne trives i almenskolens fællesskaber i fremtiden, designede og faciliterede Hørt Ungdom en miniworkshop med hver af de fire skolers specialrækker. Formålet var at sikre, at elever fra specialrækkernes indsigter og holdninger er inkluderet i specialanalysen samt at undersøge om betingelser for trivsel for specialelever også kan være meningsfulde i almenklasser.

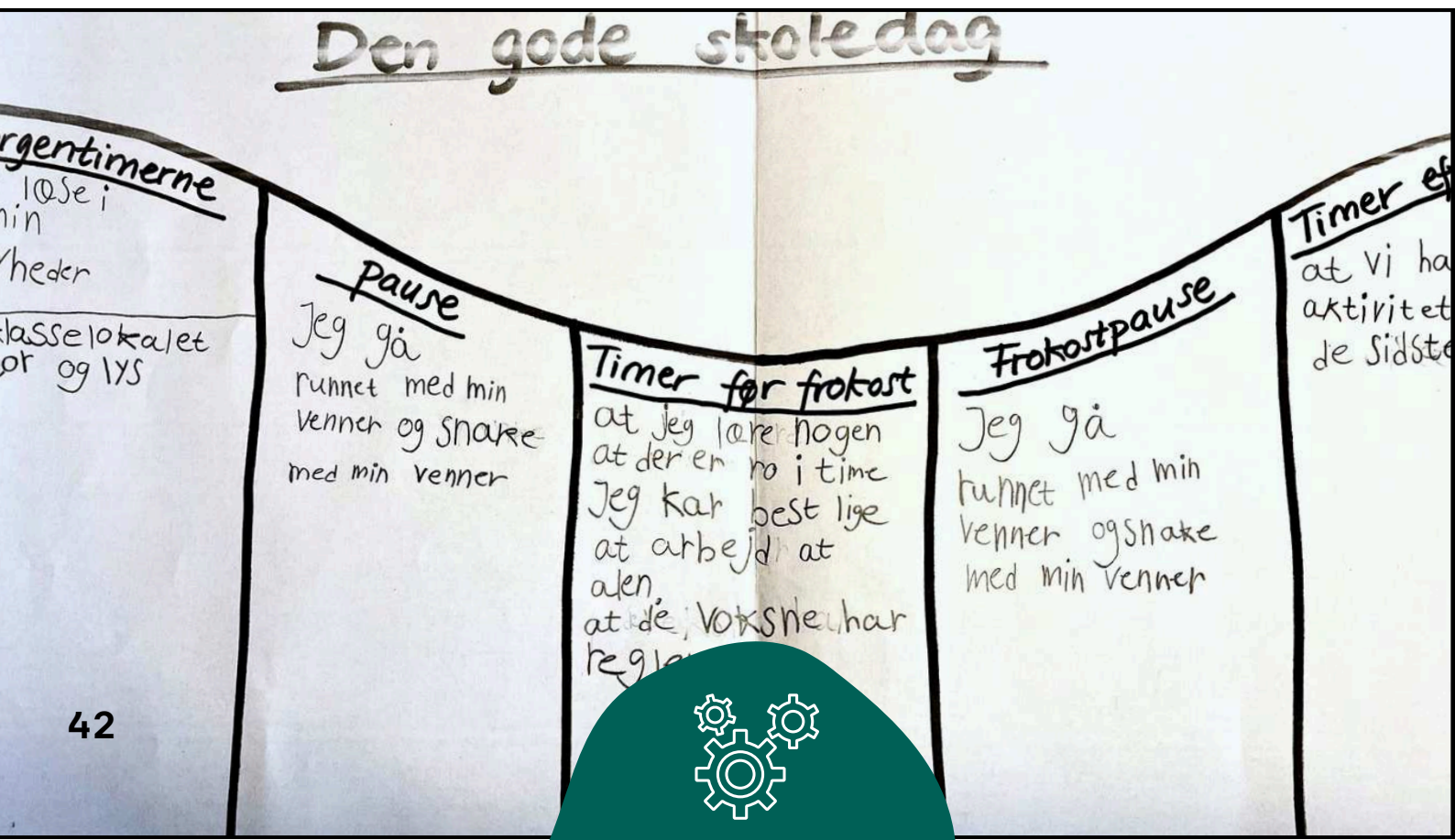
Se indsigterne og 7 identificerede betingelser for trivsel for elever i specialrækkerne i katalogets del 2.

Øvelse og elevinterviews

Hver miniworkshop i specialrækkerne var opdelt i to dele. I den første del fik eleverne et ark, hvor de blev bedt om at beskrive eller tegne, hvad, der for den enkelte, er vigtigt for den gode skoledag. Altså vigtige betingelser for den enkelte, for at kunne trives socialt og være læringsparat.

I den anden del af workshoppen tog vi og klassens lærere tid til interviews med to-tre elever ad gangen, for at høre eleverne sætte ord på, hvad der har betydning og have mulighed for at dykke ned i elevens erfaringer og holdninger, samt blive klogere på hvad der er vigtigt for deres trivsel.

Specialelevernes bidrag til specialanalysen blev derefter taget med til de 20 elevrepræsentanter i elevsamlingen, der skulle forholde sig til, hvorvidt og hvordan disse betingelser er meningsfulde i deres hverdag i almenskolen.

Tak fordi I lyttede!

Tak til skoleelever fra Peder Lykke Skolen,
Lundehusskolen, Tingbjerg skole, Kildevældsskolen &
Gasværksvejens Skole

Tak til Frejaskolen

Tak til C:NTACT

Hørt Ungdom
Bæredygtig Generation
(Afdeling for Bæredygtig Udvikling)
bg@kk.dk
3091 2998

04.2024

Fagligt Center
Børne- og Ungdomsforvaltningen

Specialanalysen_ Forældreestemmer

Tværgående pointer og anbefalinger fra forældre, der har haft børn med særlige behov i almenskolen i København

Forældrestemmer | Tværgående pointer

Sådan oplever forældre at have børn med særlige behov i almenskolen:

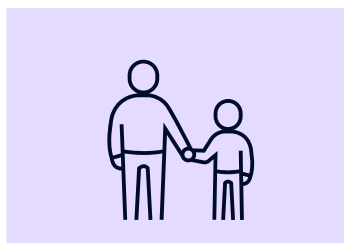
Vi foretrækker folkeskolen

- Forældrene ønsker, at deres barn går i almenskolen, hvis udfordringerne ikke er for store og deres barn således er "tæt på normal"
- Forældrenes fortsatte tillid til almenskolen forudsætter, at der handles hurtigt nok

Vi oplever stor mangel på faglighed og ressourcer i almenskolen

- Forældrene oplever en skole, der mangler faglighed og ressourcer til at løse inklusionsopgaven, men relationer kan veje op for den manglende faglighed

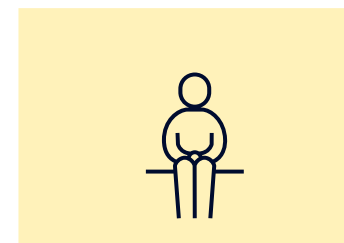
Vores barn er et helt menneske i forskellige arenaer og skal forstås sådan

- Forældrene forventer, at skolen er interesseret i at forstå barnet "hele vejen rundt" for at barnet kan få den rette støtte

Proaktiv og ærlig kommunikation gør os trygge

- Forældrene forventer at høre fra skolen, hvis deres barn mistrives og at blive opdateret på, hvordan det går med støtten
- Forældrene oplever, at de skal være opsøgende og ikke altid kan få klare svar

Det er et for stort og ofte for ensomt arbejde at få den hjælp, mit barn har brug for

- Forældrene forventer faste procedurer, information om barnets rettigheder, og at ansvaret for støtte til barnet deles mellem skole og forældre

Den støtte, vi får, er ofte tilfældig og personbåren, fordi der mangler systematik

- Forældrene oplever et svært gennemskueligt system med tilfældige "helte" og uforløste forventninger

Data og analyse

Fem forskellige forløb, der har vist tværgående pointer

Hvem indgår i analysen?

Analysen af forældrestemmer er en sammenfatning af interviews med forældre til fem forskellige børn. Forældrene har meldt sig frivilligt til at stille op til interview. I fire interviews har vi interviewet mødre, og i ét interview har vi interviewet et forældrepar. Herudover har vi læst tre forældreklager sendt til Børne- og Ungdomsforvaltningen angående manglende støtte i folkeskolen. Der henvises ikke direkte til de tre klager, da de indeholder fortrolige oplysninger, men oplever fra klagerne indgår i de tværgående pointer.

Forældrene har alle børn med særlige behov, der er startet som almenelever i folkeskolen i Københavns Kommune. Nogle af børnene er stadig i almenskolen - nu med BUF-flex-støtte, mens andre er blevet visiteret til segregeret specialklasse/-skole. Forældrene bor forskellige steder i byen og har forskellig socioøkonomi.

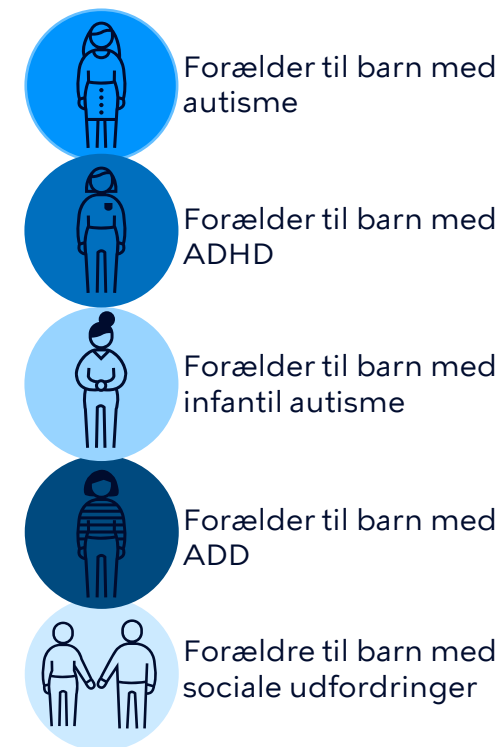
Interviewene har taget udgangspunkt i, hvornår forældrene første gang oplevede, at deres barn havde særlige behov og omhandlet forløbet frem til i dag. I ét af forløbene har skolen reageret før forældrene og indsat støtte til barnet før forældrene selv var opmærksomme på behovet. I de fire andre forløb har forældrene oplevet, at der gik mellem ét og seks år i almenskolen før, at deres barn fik den støtte eller det tilbud, som de oplevede, at der var behov for.

Udvælgelse

Vi har fået kontakt til forældrene gennem skoleledere og visitationen i Fagligt Center. Nogle forældre har oplevet gode forløb og andre har været igennem klagesager. Fælles for dem er, at de ønsker at informere kommunen om deres oplevelser for at kunne hjælpe fremtidige familier.

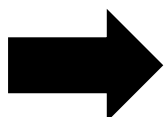
Interviews

Der er lavet ét interview med hver forælder/forældrepar af 1-1,5 times varighed. Interviewene har været semistrukturerede, med udgangspunkt i forløbets start-slut - dvs. fra hvornår forældrene oplever, at barnet har udfordringer og frem til i dag.

Analyse og læsevejledning

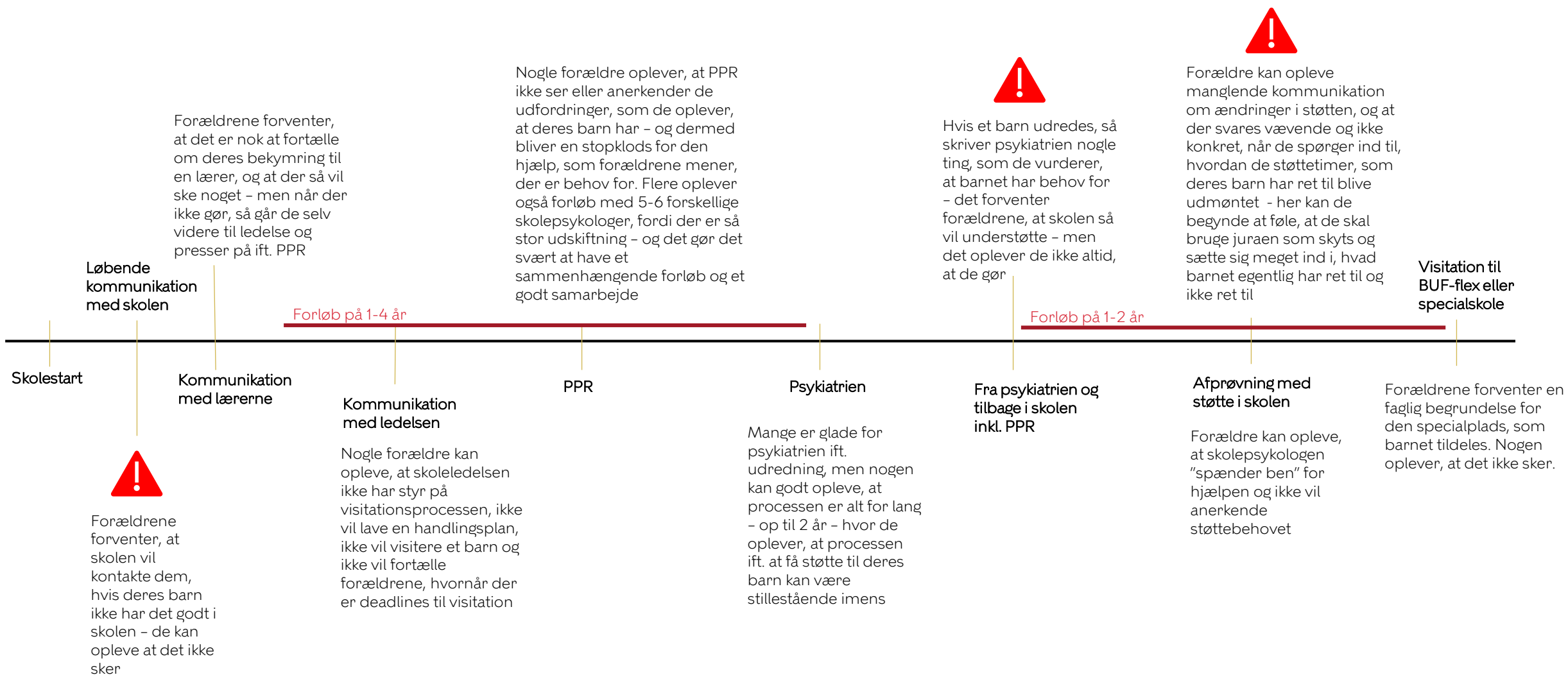
- I det samlede interviewmateriale er der fundet fem tværgående pointer (slide 2 og 6-18), som går igen i forældrenes oplevelser på trods af forskellighed både i baggrunde, de udfordringer deres barn har, varigheden af deres forløb og mere eller mindre positive oplevelser med 'systemet'.
- På slide 4 er der opstillet et tidsoverblik af de steps, som en familie typisk gennemgår fra de oplever, at deres barn har særlige behov og frem til, at barnet får støtte eller visiteres til et segregeret tilbud. På tidslinjen er det fremhævet, hvor forældrene oplever størst frustration.
- På slide 5 har vi samlet de forældreudsagn, der siger noget om, hvad de mener, der skal til for, at deres barn kunne være forblevet inkluderet i almenmiljøet både ift. læring og trivsel.

Da der er tale om en kvalitativ analyse, som bygger på udsagn fra forældre til fem børn, er den ikke repræsentativ for alle forældre i Københavns Kommune. Analysen skal læses som et dybdegående indblik i forældrenes historier, der peger på udfordringer og muligheder ift. støttesystemet i folkeskolen.

Oplevelser, der har været frustrerende for forældrene på tværs af de fem forløb

Forældrenes anbefalinger til almenskolen, hvis deres børn skulle kunne lære og trives der:

Flere voksne og færre børn

- To-lærer-ordning, der muliggør niveaudeling
- Færre børn i klassen eller mere undervisning i mindre grupper
- Kortere skoledage, få skift, samme lærere hele dagen (som under corona)

Gennemsigtighed og god kommunikation

- Skolernes støtte skal være ensartet og gennemsigtig
- Kommunen skal have en hjemmeside, hvor der oplyses om barnets rettigheder og oplysninger om støttesystemet, fx hvad er en BUF-flex, et kompetencecenter osv.
- Skolen skal kommunikere mundtligt om barnet for at undgå misforståelser – men give en skriftlig bekræftelse, så forældrene har noget at stå på og oplever muligheden for at kunne klage.
- Skolen skal i alle tilfælde kommunikere ærligt og proaktivt – også selvom svaret kan være, at de mangler viden, men at de gerne vil finde svaret

Mere specialfaglighed på skolen

- (Klasse)lærere der ved noget om diagnoser og særlige behov, så de kan spotte udfordringer og sætte udredning eller indsatser i gang
- Mere samarbejde med kompetencecentrene, som kan hjælpe med at oversætte mellem psykolog/psykiatrien og undervisning, samt udvikle lærernes kompetencer.
- God støtteordning med en lærer med specialpædagogiske kompetencer, der er den samme gennem længere tid (en forælder forestiller sig, at dette kunne betyde, at barnet ville kunne komme tilbage i almen fra special)

Styrket forældresamarbejde

- Forældrene skal kunne stole på, at almenskolen kan (og vil) løfte opgaven
- Skolen skal tage mere initiativ til forældresamarbejdet – følge op på aftaler og give besked om, hvordan barnet har det
- Der skal altid tages udgangspunkt i barnet og forældrenes oplevelser skal tages alvorligt og tænkes ind i en helhedsorienteret støtteindsats for barnet.

Forældrestemmer

Tværgående pointer

Vi foretrækker folkeskolen

“Det har været et konstant pres, det der med, at jeg har været bange for, at skolen sagde, at de ikke magtede opgaven. Det er ikke, fordi der er noget galt med specialskolerne, men det har jeg virkelig ikke villet, fordi han er så tæt på at være normal.”

- Forælder til barn med infantil autisme

Vi foretrækker folkeskolen

Forældrene ønsker at have barnet i folkeskolen, hvis udfordringerne ikke er for store

- **Forældrene vil gerne folkeskolen**

Forældrene tror på og vil gerne bruge folkeskolen som institution. Forældrenes forventning til almenskolen er, at de godt kan løfte opgaven med at støtte barnets særlige behov, da der i deres øjne kun skal få justeringer til for, at deres barn kan trives og lære.

- **Folkeskolen tilvælges pga. mangfoldighed, sociale relationer og praktikaliteter**

Forældrene foretrækker, at barnet bliver i folkeskolen, hvor de kan socialisere med mange forskellige slags børn. Nogle forældre tænker, at der er for meget 'larm' på specialskoler, pga. mange børn der har brug for ekstra støtte. Derfor foretrækkes almenmiljøet, men med specialfaglige voksne. Derudover er der et ønske om at blive på distriktsskolen, for at hverdagen praktisk hænger bedre sammen ift. at have klassekammerater i nærområdet, og at barnet kan følges med søskende.

- **Forældrenes tillid til almenskolen forudsætter, at der handles hurtigt nok**

Når det tager for lang tid at få støtte i folkeskolen, ender barnet med at få flere og flere udfordringer. Det betyder, at forældrene ikke oplever, at de har mulighed for at vælge folkeskolen til længere. Både fordi barnet måske har fået det for dårligt til, at de kan løftes i almen, og fordi forældrene mister tilliden til, at almenskolen kan og/eller vil gøre det, der skal til.

Vi havde ikke behøvet en specialskoleplads, hvis almenskolen havde handlet før

"Vi havde ikke haft behov for en specialskoleplads, hvis min dreng havde fået en BUF-flex fra 5. klasse, som havde været strikket ordentligt sammen. Det ville have været mere i tråd med skolens politik på området og mindre indgribende. Min dreng fungerer godt socialt i klassen, så jeg ville foretrække at have ladet ham blive sammen med sine venner. Han er ked af at skulle skifte fra sin skole."

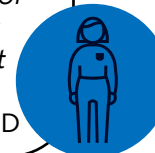
- Forælder til barn med ADD

Det går ud over barnet, når der ikke handles

"Der er noget helt skørt i skolen med, at det ikke bliver håndteret. At man bare lader børnene komme helt derud, hvor de bliver ødelagt indeni. Hvor de får det her store knæk, hvor det er så svært at gå tilbage og få dem op på benene igen. Tænk det skal gå så vidt."

- Forælder til barn med ADHD

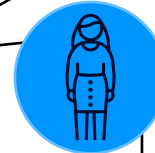
Støtte i almen fremfor special

"I stedet for at have specialskoler skulle man have mulighed for mere støtte i folkeskolen."
- Forældre til barn med sociale udfordringer

Kan mit barn lære det han skal i en specialskole?

"Den største bekymring, ift. at han nu skal starte på specialskole, er, at han ikke har samme mulighed for at være social med andre børn, som er neurotypiske. Hvordan skal han lære socialt samspil, at mærke efter, livsduelighed og at indhente det faglige, hvis han skal sidde med syv børn, der har lige så massive udfordringer, som ham selv?"

- Forælder til barn med autisme

Det var vigtigt for mig, at han startede i en almen folkeskole

"Det er vigtigt, at man møder folk fra alle samfundslag og lærer at begå sig i det - også økonomiske forskelle og etniske forskelle. Og så giver det noget rigtig godt socialt, at man går på kvarterets skole, fordi så bor kammeraterne tæt omkring."

- Forælder til barn med infantil autisme

Vi oplever stor mangel på inklusionsfaglighed og ressourcer i skolen

“Min dreng fik faktisk noget støtte i efteråret, men kun i billedkunst og fransk. Og da jeg spurgte skolen til det, så fik jeg at vide, at det var det, der kunne gå op med skemaet.”

– Forælder til barn med ADD og særlige udfordringer i matematik

Vi oplever stor mangel på inklusionsfaglighed og ressourcer i almenskolen

Forældrene oplever en skole, der mangler faglighed og ressourcer til at løse inklusionsopgaven, men at relationer kan veje op for den manglende faglighed

- **Det forventes at skolen kan løse inklusionsopgaven - men fagligheden er ikke (altid) til stede**
Forældrene forventer, at lærerne kan spotte barnets særlige behov og skubbe en proces i gang for at give støtte til barnet, fx i samarbejde med PPR eller kompetencecentrene. Når skolen er god til at samarbejde med kompetencecentret om at omsætte barnets behov til konkrete pædagogiske tiltag, er der stor ros fra forældrene. Dog oplever forældrene ofte, at lærerne famler i blinde, når de møder et barn med særlige behov, og at muligheder for at inddrage inklusionsfaglighed ikke altid tages i brug til at løse problemet.
- **Ressourcer må ikke stå i vejen for støtte til barnet**
Forældrene forventer, at forslag og aftaler om støtte til barnet igangsættes og overholdes for at sikre barnets læring og trivsel. Nogle gange afgøres omfanget af støtte dog af, hvad der kan lade sig gøre for skolen frem for, at der tages udgangspunkt i barnets behov. Støtten bliver afhængig af ressourcer eller skemalægning og bliver ofte inkonsistent. For forældrene opleves dette som skolens manglende vilje til at hjælpe deres barn.
- **Relationen mellem barn og lærer kan veje op for manglende faglighed**
Forældrene italesætter, at det er allervigtigst, at barnets lærer ser barnet og gør det bedste han/hun kan. Det betyder noget for forældrene, at læreren har et oprigtigt ønske om at lære det der skal til for at løse udfordringerne. Nogle gange er relationen mellem barn og lærer vigtigere, end forudgående inklusionspædagogisk viden.

Relationen der er vigtigere end inklusionsfagligheden

"Jeg var utrolig glad for klasselæreren. Jeg synes faktisk, at hun gjorde alt det rigtige med at se ham, og rumme ham og give ham pauser, og kommunikere til os og prøve se at om det kunne fungere, at han sad lidt og arbejdede selv. Jeg ved faktisk ikke, hvad hun skulle have gjort mere end det." (...) "Han [barnet] var meget glad for hende. Det betød rigtig meget for ham, at han havde tillid til hende. Så det var vigtigere end, at hun var uddannet inden for alt muligt [specialpædagogisk]."

- Forælder til barn med infantil autisme

Inklusionspædagog foreslår tiltag - men opgaven løftes ikke af skolen

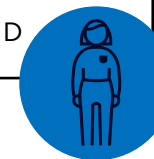
"Det var en positiv oplevelse med en [inklusionspædagog], der havde en faglighed og kom med nogle idéer til, hvad kan vi gøre. Men selvom det var fedt, at hun kom med de der tiltag, så var der bare ikke ressourcer (tid) til at udføre det [blandt personalet]." - Forælder til barn med autisme

Lærere mangler viden

"For det første er jeg rystet over, hvor lidt uddannede lærer ved om diagnosebørn i forhold til at håndtere inklusion."

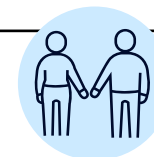
- Forælder til barn med ADHD

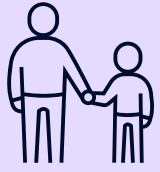

Støtten opretholdes ikke

"Der har ikke været det tilbud, som vi har fået gennem BUF-flex. Jeg tror ikke, at de har opretholdt det ordentligt."

- Forældre til barn med sociale udfordringer

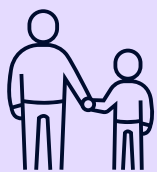

Vores barn er et helt menneske i forskellige arenaer og skal forstås sådan

"Jeg har en dreng, der prøver at begå selvmord, og skolepsykologen sidder og skriver i PPV'en, at han er velfungerende. Der er et eller andet helt misforstået her. Jeg var rigtig træt af hende."

- Forælder til barn med infantil autisme

Vores barn er et helt menneske i forskellige arenaer og skal forstås sådan

Forældrene forventer, at barnet forstås "hele vejen rundt" for at skolen kan give den rette støtte

- **Netværksmøder er et godt initiativ - men kan forbedres**

Forældrene er overordnet set glade for konceptet med netværksmøder, fordi flere forskellige fagpersoner (ledelse, lærere, psykolog, støtteperson, kkfo) mødes for at tage en dialog om barnets udfordringer. Hvis man som forælder ikke er vant til at tale foran mange mennesker eller har svært ved at forstå, hvem det er, der sidder rundt om bordet, kan mødet dog godt virke overvældende. Derudover oplever nogle forældre, at særligt skolepsykologen tager en særlig ekspertrolle på sig, hvor skolepsykologens betragtninger er vigtigere end forældrenes viden om barnet.

- **Skolen skal lytte til forældrenes viden om barnet fra hjemmet**

Forældrene forventer et samarbejde med skolen, hvor deres oplevelser i hjemmet tæller i den samlede forståelse af barnet og dets udfordringer. Nogle ting kan barnet undertrykke i skolen og så reagere kraftigt, når det kommer hjem. Denne reaktion fortæller meget om barnets trivsel, selvom det kan være skjult for dem i skolen. Når skolen ikke møder forældrenes bekymring for barnet, bliver forældrene frustrerede. Her opleves det ikke som om, at skole og forældre er på samme side.

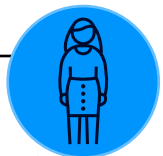
- **Forældrene oplever, at skolen kan være berøringsangst overfor barnets udfordringer**

Forældrene kan nogle gange have en oplevelse af, at skolerne er berøringsangste, rådvilde og passive ift. barnets udfordringer af frygt for forældrenes reaktion eller fordi skolen holder igen med at give støtte pga. mangel på ressourcer.

Er skolen berøringsangste overfor problemet?

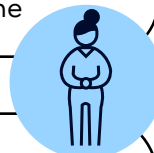
"Der har været en mangelfuld dialog mellem skole og hjem. Jeg kan ikke blive klog på hvorfor. Jeg synes nogle gange, at vi har haft den oplevelse, at der kan være berøringsangst, fordi hvordan tager forældrene mon imod det?"

- Forælder til barn med autisme

Netværksmødet der fungerer

"Så begyndte skolen at rykke. Så blev der nedsat en - og der har jeg bare kæmpe ros til dem for altså, det synes jeg er så fedt - de lavede sådan en netværksgruppe, som var PPR og skolepsykolog og vores klasselærer og viceskolelederen og nogle gange en ekstra lærer. Så der har været 5-6 repræsentanter fra skolen til hvert eneste møde og så os forældre. Så vi har virkelig følt, at de tog det alvorligt og gjorde, hvad de kunne." - Forælder til barn med infantil autisme

Skolepsykologens ord opleves som lov

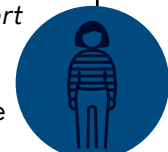
"Vi er på den femte skolepsykolog nu på 2-3 år, og jeg har lidt oplevet, at hver gang har det været nogen, der lige skulle vise, at de lige var eksperterne, og de var lige lidt mere eksperter end alle de andre. Og det har så gjort, at de nogle gange faktisk har spændt lidt ben for de andre og egentlig også for os. Det var ligesom de sad på en pengekasse nogle gange. Det var dem, der skulle indstille og godkende, men de var ikke altid på helt samme side som lærerne, synes jeg - eller samme side som os for den sags skyld."

- Forælder til barn med infantil autisme

Oplevelser i hjemmet skal tages alvorligt

"Det er ret vigtigt at blive mødt med en forståelse af, at det, vi oplever hjemme, er mindst lige så rigtigt og vigtigt som det, de oplever i skolen. Fordi der er nogle ting, hvor barnet oplever noget i skolen og reagerer først, når det er hjemme og sikkert også omvendt. Det er så rart at have den der forståelse af, at det er en helhedsindsats, og vi skal snakke sammen, og alle perspektiver på barnet er vigtige."

- Forælder til barn med autisme

Proaktiv og ærlig kommunikation gør os trygge

"Skoleledelsen var ret ærlige omkring, at skolen vil rigtig gerne inklusion, men de er jo ikke uddannet inden for det. Det synes jeg da egentlig bare var rart at have det på bordet."

- Forælder til barn med infantil autisme

Proaktiv og ærlig kommunikation gør os trygge

Forældrene forventer kommunikation i øjenhøjde, som er proaktiv og ærlig

• Forældrene ønsker proaktiv kommunikation

Forældrene forventer, at skolen videregiver vigtig information om deres barn til dem – fx hvis der opstår en konflikt eller hvis barnet er ked af det gennem længere tid. Forældrene forventer også, at skolen informerer, hvis der afviges fra aftaler, fx hvis der er tildelt støtte, men støttepersonen bliver sygemeldt. Når forældrene kun får disse informationer ved at være opsøgende eller tilfældigt fx fra en vikar i skolegården mister de tillid til skolen og bliver utrygge i forløbet. Det giver et indtryk af, at der ikke handles på aftaler – og at forældrene er nødt til at presse på for at sikre, at deres barn får den hjælp han/hun har brug for.

• Ærlig kommunikation gør forældrene trygge

Forældrene bliver trygge, når skolerne kommunikerer ærligt om, hvad de kan og ikke kan – fx hvis skolen fortæller, at de ikke har fagligheden til at håndtere barnets særlige behov, men at de vil gøre, hvad de kan, inddrage ressourcepersoner fx fra kompetencecentret og lægge en plan for et forløb, hvor de inddrager forældrene løbende.

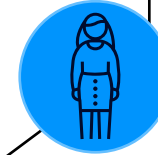
• Kommunikationen skal være i øjenhøjde med forældrene

Skolen bruger nogle gange interne begreber og forkortelser, som forældrene har svært ved at forstå – såsom 'stilladsering' og 'PPV'. Uklar kommunikation og ukendte begreber kan give forældrenes en oplevelse af, at nogen prøver at skjule noget eller i virkeligheden ikke har styr på det.

Kommunikation skal gives i øjenhøjde

"Jeg havde været tryk, hvis skolelederen havde været mere konkret i stedet for at have brugt ord som 'stilladsering' og begreber, som kan være alt muligt. Hvis han havde sagt konkret, at i matematiktimen om torsdagen, så vil vi fremover sørge for, at der er to lærere eller en lærer og en pædagog, så vi i højere grad kan dele klassen op. Så ville jeg have været tryk og have en oplevelse af, at der faktisk blev gjort noget. Jeg er helt okay med, at man ikke lige kan lave en-til-en-undervisning med mit barn, og at der også er andre børn, der har brug for støtte"

- Forælder til barn med ADD

Vi gik i tre måneder og troede, at alt var godt

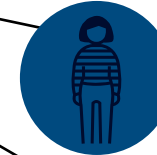
"Vi gik fra overgangsmødet (sommer) og tænkte, at det ville blive godt. Souschefen havde kæmpe faglighed og kendte til sanseintegration. En skole som arbejdede med børns trivsel. Vi bliver på et tidspunkt indkaldt til skolehjem samtale hvor det går op for os der (oktober), at han overhovedet ikke har det særligt godtovre i skolen. Vores reaktion var sådan lidt; hvorfor har vi ikke fået dette at vide før? Vi tænkte, at skolen skulle sørge for opfølgning, hvis de ser noget. Der skal være dialog mellem skole og hjem. Vi er nok lige nødt til at kridte skoene igen for at få sat ting i gang."

- Forælder til barn med autisme

Forældre kan opleve, at skolen ikke fortæller alting

"Vi spurgte skoleledelsen til, hvornår der er deadlines til visitation og så sagde de, at de havde fået at vide fra kommunen, at det skulle de helst ikke fortælle forældrene."

- Forælder til barn med ADD

Ærlighed skabte grobund for godt forældresamarbejde

"Viceskolelederen var ret ærlig omkring, at de rigtig gerne vil inklusion, men jo ikke er uddannede inden for det. Det var rart at have det på bordet. Så kan man også sige, hvad kan vi så gøre? Og er der noget, vi kan gøre hjemmefra? Eller nu prøver vi det her, men vi ved jo ikke 100 procent, om det virker. Det har vi jo også hele vejen igennem været indforstået med. Så jeg synes egentlig, at det har været et rigtig positivt samarbejde fra starten."

- Forælder til barn med infanatil autisme

Det er et stort og ensomt arbejde at få den hjælp, som mit barn har brug for

"Det er en meget stor verden at træde ud i, fordi der er ikke nogle hænder, der griber. Man skal selv afsøge alt."

- Forælder til barn med ADHD

Det er et stort og ensomt arbejde at få den hjælp, som mit barn har brug for

Forældrene forventer faste procedurer, information om barnets rettigheder og at ansvaret for støtte til barnet deles mellem skole og forældre

- **Der mangler faste procedurer på skolen, som leder til handling**
Forældrene forventer, at skolen har faste procedurer, for hvad der skal ske, når deres barn har brug for ekstra støtte. Skolen forventes at handle, fx når barnet får stillet en diagnose, fordi det for forældrene er beviset på, at barnet har særlige behov. Skolen er dog ikke forpligtet til at gøre noget særligt pba. en diagnose, men det gør forældrene frustrerede, hvis skolen ikke handler eller ikke forklarer, hvorfor de vælger ikke at gøre noget.
- **Information om barnets rettigheder og muligheder skal samles ét sted**
Forældrene har behov for, at basal viden om muligheder og rettigheder for barnet er samlet ét sted, fx på kommunens hjemmeside. Forældrene oplever lige nu, at de selv skal søge juridiske rådgivning og sætte sig ind i folkeskoleloven for at få den nødvendige viden og kunne forsvare sig i systemet.
- **Forældrene vil ikke stå alene med ansvaret ift. at hjælpe barnet**
Forældrene forventer, at skolen vil samarbejde med dem om at igangsætte den bedste støtte til barnets specifikke udfordringer. Nogle gange er det dog ikke tilfældet, og forældrene oplever, at de skal presse på, men uden at gøre sig upopulær overfor skolen, fordi der er risiko for, at det går ud over barnet.

Diagnosen som bevis for, at barnet har udfordringer

"Og det (overleveringsmøde fra psykiatrien om diagnose) kan jeg huske, at jeg var ret nervøs for, fordi jeg tænkte; årh bare de nu får understreget over for skolen, at det er altså vigtigt det her. Fordi vi havde jo også gået lidt og stået i stampe i lang tid. Så jeg håbede sådan lidt, at de ville understrege, at han har altså brug for hjælp. Men det gjorde de [psykiatrien] så også."

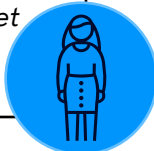
- Forælder til barn med infantil autisme

En ensom rejse

"Det har været en meget ensom rejse. Det betyder, at man som forælder faktisk er fuldstændig overladt til sig selv. Man skal selv afsøge alt, og det er inklusiv lovgivning, ens rettigheder, ens børns rettigheder, og hvor kan man gå hen, og hvor kan man få hjælp, og hvad er man overhovedet berettiget til? Der er simpelthen ikke noget net, der griber en der."

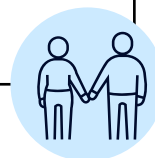
- Forælder til barn med ADHD

Venter på information om specialskoletilbud

"Man hørte ikke noget. Man skulle ringe derned og gøre nogle ting. Det irriterer mig, at man skal gøre det selv."

- Forældre til barn med sociale udfordringer

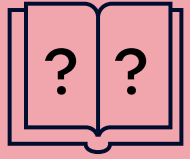

Skolen kender ikke altid forvaltningsretten

"Det er ikke af ond vilje fra skolens side, men det er vigtigt at skolelederen og afdelingslederne har styr på de få principper, der er i forvaltningsretten."

- Forælder til barn med ADD

Den støtte, vi får, er ofte tilfældig og personbåren, fordi der mangler procedurer

"Da tænker jeg, okay, nu har vi en diagnose, nu har vi det sort på hvidt. Det er beskrevet, hvad hans behov er. Nu må de da lytte, nu må nogen da gøre noget, det synes jeg var som at slå ind i en dyne ift. skolen."

- Forælder til barn med ADD

Den støtte, vi får, er ofte tilfældig og personbåren, fordi der mangler systematik

Forældrene oplever et svært gennemskueligt system med tilfældige "helte" og uforløste forventninger

- **Støttesystemet er svært at gennemskue, og der mangler fagligt belæg bag beslutninger om støtte**
Forældrene kan ikke gennemskue, hvornår der gives støtte, og hvornår der ikke gør. Mange oplever mangel på en faglig forklaring på den beslutning, som skolen tager ift. støtte, hvilket gør, at forældrene føler sig utrygge i det. De oplever, at den støtte, der gives, er tilfældig og sker, fordi de har presset på ift. det.
- **Forældrene oplever "helte" i deres forløb - men disse forekommer tilfældigt**
Forældrene har alle haft særlige "helte" undervejs i deres forløb. "Heltene" kan være en barselsvikar, der kender til ADHD, og sætter en proces i gang ift. støtte, eller en nabo, der også har et barn med autisme, og giver et hint til, at skolen har en matematikvejleder og adgang til et kompetencecenter, som forældrene kan bede om at skolen får hjælp fra. Det opleves positivt for forældrene, at visse personer griber problemet og hjælper til, men det betyder også, at hjælpen mange gange er tilfældig. Det afhænger af, at en særlig person er til stede og griber en bold, som måske ikke engang er deres ansvar.

Skolelederen står i vejen for, at der handles

"Skolelederen har rigtig meget magt, så hvis han afviser at indstille til visitation, så kan vi ikke klage - så vidt jeg ved. Og hvis han ikke svarer skriftligt, så ved jeg ikke, hvor man skal klage henne. Så jeg skrev til borgmesteren, som jeg fandt på kommunens hjemmeside - og så skete der noget."

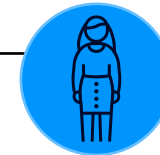
- Forælder til barn med ADD

Arbejds gange der ikke overholdes

"Vi kontaktede skolen og fik at vide, at skolen selv skulle række ud til børnehaven. Så vi havde en fornemmelse af, at der var en proces, når man overtager børn [med særlige behov]. Men det ender med, at vi selv beder om et overleveringsmøde."

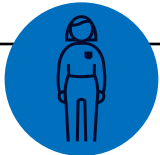
- Forælder til barn med autisme

Hjælpen er tilfældig

"Det er supertilfældigt, hvordan tingene ligesom kører."

- Forælder til barn med ADHD

Hjælpen kommer fra netværket

"Vi ved som forældre faktisk ikke, hvad der findes - mange af tingene har jeg fået at vide fra veninder, der er folkeskolelærere. 'Er du klar over, at alle skoler har en matematikvejleder - og at du godt kan bede om det?' (fortæller en veninde hende)"

- Forælder til barn med ADD

Hovedpointer fra workshop om specialanalysen

29. april 2024 kl. 14-17

05.2024

Opsamling bygger på input fra:

- 35 ledere
- 23 pædagoger
- 22 lærere
- 19 embedspersoner
- 17 elevrepræsentanter
- 13 fra advisory board
- 11 repræsentanter fra interesseorganisationer
- 9 politikere
- 8 forældre
- 7 repræsentanter fra faglige organisationer
- 4 ungerådsmedlemmer
- 3 ledere i SOF
- 3 psykologer
- 2 inklusionspædagoger/-vejledere
- 2 klyngeledere,
- 2 områdechefer
- 2 udviklingskonsulenter
- 1 sundhedsplejerske

Pointerne på de efterfølgende sider er opsamlingen på tre afstemninger om: Hvad skal der til for at skabe inkluderende børnefællesskaber? Hvordan kan forældrene betrygges i en udvikling, hvor langt flere børn inkluderes i almenfællesskaberne? Og hvad er første skridt? Derudover var der samtaler ved bordene, hvor aktørerne på tværs drøftede: Hvad er din vigtigste opgave, hvis vi skal genstarte arbejdet med inkluderende børnefællesskaber?

Fotograf: Rie Neuchs

Hvad er ifølge deltager deres vigtigste opgave, hvis vi skal genstarte arbejdet med inkluderende børnefællesskaber?

- Prioritering af fællesskaber
- Fokus på hvordan vi taler om børnene
- Tæt tværfagligt samarbejde
- Godt arbejdsmiljø for lærere og pædagoger
- Børne- og ungeinddragelse

Hvad er din vigtigste opgave, hvis vi skal genstarte arbejdet med inkluderende børnefællesskaber?

Elever: At være der for hinanden, have lærere man kan gå til og mere varierende og aktiv undervisning

Eleverne mener, at deres vigtigste opgave er at være der for hinanden, så alle børn føler sig trygge fx at man inkluderer hinanden i aktiviteter og er opmærksomme på dem, der er alene. Eleverne nævner, at man skal lytte til børnenes stemmer og give dem plads. Eleverne mener, at inkluderende fællesskaber fremmes med flere lærere, mindre klasser, mere variationen i undervisningen og aktiv læring. Herudover nævner de, at det er vigtigt at have mulighed for ekstra støtte i skolen til dem, der har brug for det.

Forældre: At repræsentere børnenes stemmer og tale om inklusion med børnene

Forældrene mener, at de kan bidrage til kulturændringen ved at tale med deres børn om at være nysgerrige på og respektere andres forskelligheder. De ønsker at fremme et socialt engagement og inkluderende adfærd hos børnene. Forældrene ønsker et styrket samarbejde med skolen og mener, at deres vigtigste opgave er at være børnenes stemme over for skoler og beslutningstagere.

Lærere: At være to lærere i en klasse, der også fysisk kan opdeles, og have fokus på lærernes trivsel og sprogbrug

Lærerne mener, at co-teaching og fokus på klasserumsindretning kan skabe en differentieret og dermed inkluderende undervisningspraksis. Det er vigtigt at have fokus på sprogbruget om børnene og deres forskelligheder. Derudover have en kontinuerlig støtte til medarbejdernes trivsel og udvikling herunder tid til sparring med kollegaer. Der skal være fokus på at facilitere faglige og interessebaserede fællesskaber på tværs af årgange, særligt i indskoling.

Pædagoger: At styrke forældresamarbejde, facilitere fællesskaber og skabe et godt arbejdsmiljø

For pædagogerne er det vigtigt at facilitere børnenes fællesskaber, herunder at arbejde med mindre børnegrupper, hvor man kan hjælpe børn med at se hinandens fælles interesser. Pædagogerne nævner desuden, at man skal prioritere trivsel og læring hos den enkelte elev, herunder støtte det enkelte barns behov. Pædagogerne mener, at det er vigtigt at styrke forældresamarbejde, hvor der er åben dialog om barnet, og hvad der rører sig i institutionen. Derudover er det vigtigt at skabe et godt arbejdsmiljø omkring de voksne fx tid til sparring og styrke det tværfaglige samarbejde. Endvidere vil de fremme børns medbestemmelse.

Ledere: At støtte forældreinddragelse, fokus på sprogbrug, tæt tværfagligt samarbejde og flere ressourcer

Lederne fremhæver, at det er væsentligt at støtte forældreinddragelse og styrke forældresamarbejdet. Der skal være et tæt tværfagligt samarbejde med support, skole, dagtilbud og hjemmet. Der skal skabes et godt arbejdsmiljø for lærere og pædagoger, hvor der er tid og ressourcer til refleksion, sparring og kompetenceudvikling. Det er vigtigt at have fokus på sproget om børnene og bruge det til at tale børnenes ressourcer frem. Desuden skal man sikre at høre børnenes stemmer. Der skal være flere ressourcer til fleksible indretningsmuligheder og flere undervisere og tidlige indsatser skal prioriteres.

Hvad er din vigtigste opgave, hvis vi skal genstarte arbejdet med inkluderende børnefællesskaber?

Advisory board : At støtte omstilling af viden til praksis, udfylde videnshuller og se på vellykkede børnefællesskaber

Forskerne nævner, at det er vigtigt at støtte omstillingen af viden til beslutninger og udvikling af praksis. Herudover skal man udfylde de eksisterende videnshuller omkring inklusion. Man skal se på de, der lykkedes med inkluderende børnefællesskaber, da de kan være forbilleder for, hvordan man kan gribe opgaven an. Det er vigtigt med fleksible og hurtige indsatser, der kan skrues op og ned efter det enkelte barns behov.

Faglige organisationer: At få flere specialkompetencer, flere investeringer i skoler og dagtilbud og forældresamarbejde

Repræsentanter fra de faglige organisationer mener det er det vigtigt at udbrede specialkompetencer i institutioner og skoler. Investeringer i skoler og dagtilbud hvis det skal lykkes. Forældrene skal forstå vigtigheden af inkluderende fællesskaber og inspirere børnene til det. Inklusion skal desuden på den politiske dagsorden.

Politikere: At skabe et tæt tværfagligt samarbejde, prioritere ungeinddragelse og ressourcer til børnefællesskaber

Politikerne mener, at det er vigtigt at have et tæt tværfagligt samarbejde om bedre undervisning,. Ungerådet kan give deres ungeperspektiv og arbejde direkte med problemet via deres årlige mærkesager. Der skal prioriteres ressourcer og rammer til de nødvendige forudsætninger for at skabe inkluderende børnefællesskaber. Politikerne skal sætte en klar politisk retning og udvise tålmodighed.

Embeds personer: At skabe en effektiv opgaveledelse og prioritere ressourcer til co-teaching og struktureret hverdag

Embedspersonerne mener, at der bør være fokus på effektiv opgaveledelse på alle niveauer. De vil bidrage til politisk skabelse af rammer for forandringer. Der skal være ressourcer til co-teaching og mere struktur i hverdagen for børnene. Der skal være voksne, der understøtter fællesskaber, og det skal prioriteres allerede i dagtilbud. De vil støtte arbejdet med inkluderende børnefællesskaber gennem hele organisationsprocessen.

Områdechefer/klyngeledere: At kompetenceudvikle og organisere læringsmiljøet

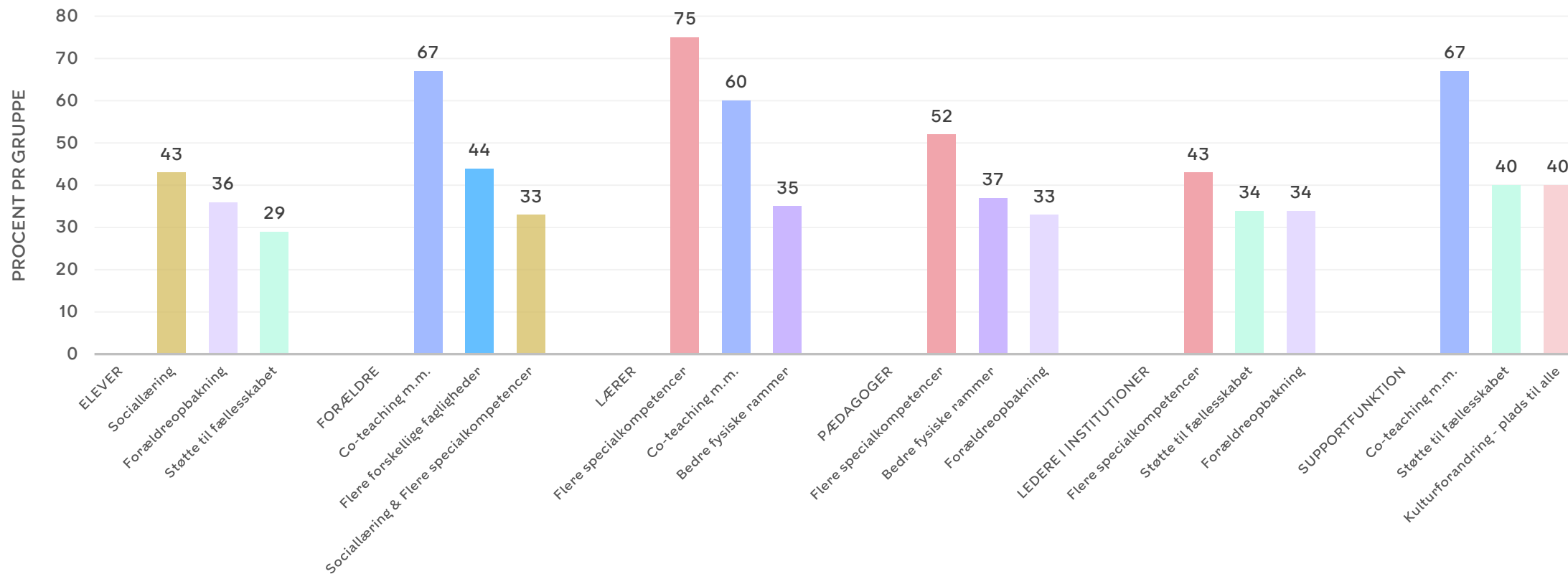
Områdecheferne/klyngelederne ser det som en vigtig opgave at understøtte fortsat udvikling mod, at det er de professionelles opgave at tilpasse læringsmiljøet omkring børnene. Herudover er det vigtigt med kompetenceudvikling af personalet. Organisering af læringsmiljøet skal også prioriteres fx små grupper og fleksibel indretning. Det er vigtigt at blive ved med at påpege vigtigheden af tidlig indsats.

Support: At fokusere på fællesskaber, sikre sammenhæng mellem ambitioner og ressourcer, se barnet i kontekst og tæt samarbejde mellem BUF og SOF

Ifølge supporten skal der være fokus på fællesskaber, hvorfor man skal fremme viden om trivsel i fællesskaber og forebyggelse af mobning. Man skal sikre sammenhæng mellem ambitioner og ressourcer. Barnet skal ses i kontekst, derfor også vigtigt at facilitere dialoger med barn og forældre. BUF og SOF skal samarbejde tættere om økonomi og kompetencer.

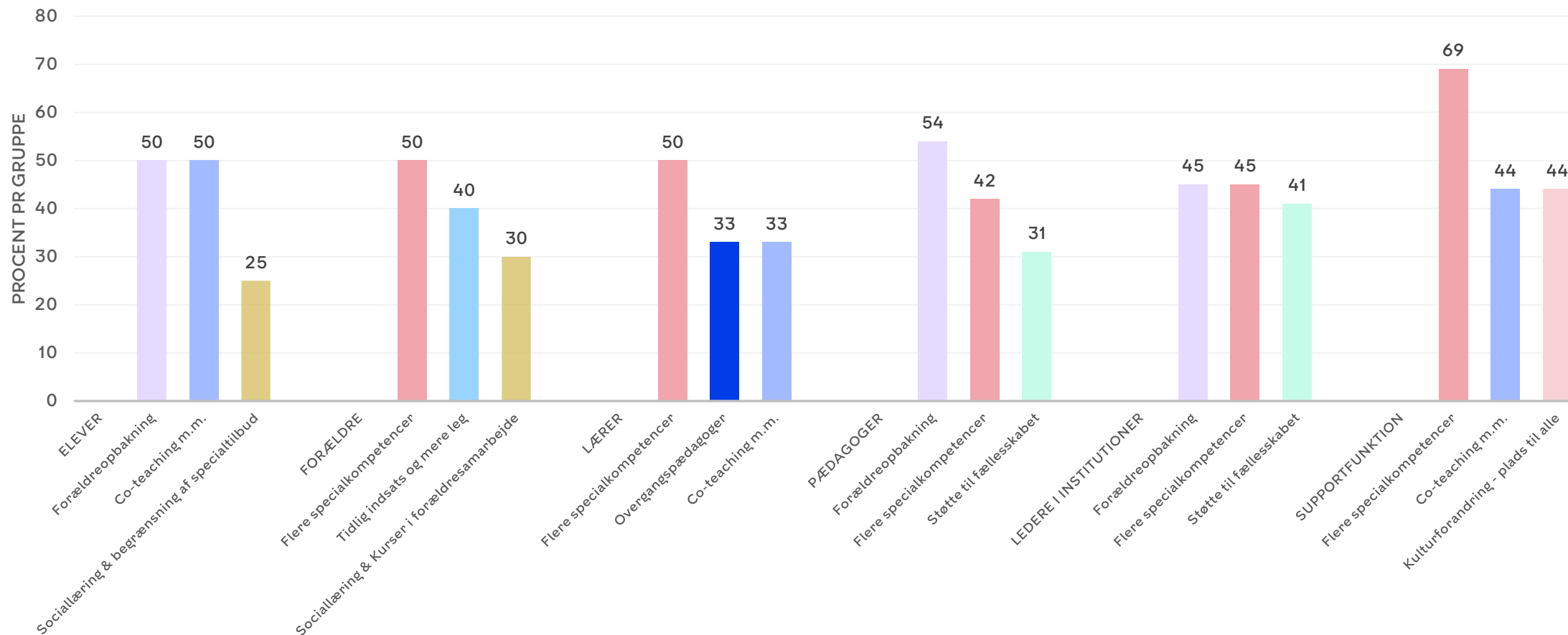
Hvad skal der til for at skabe inkluderende børnefællesskaber?

Afstemningsresultatet viser de tre løsninger, der fik flest stemmer per faggruppe.

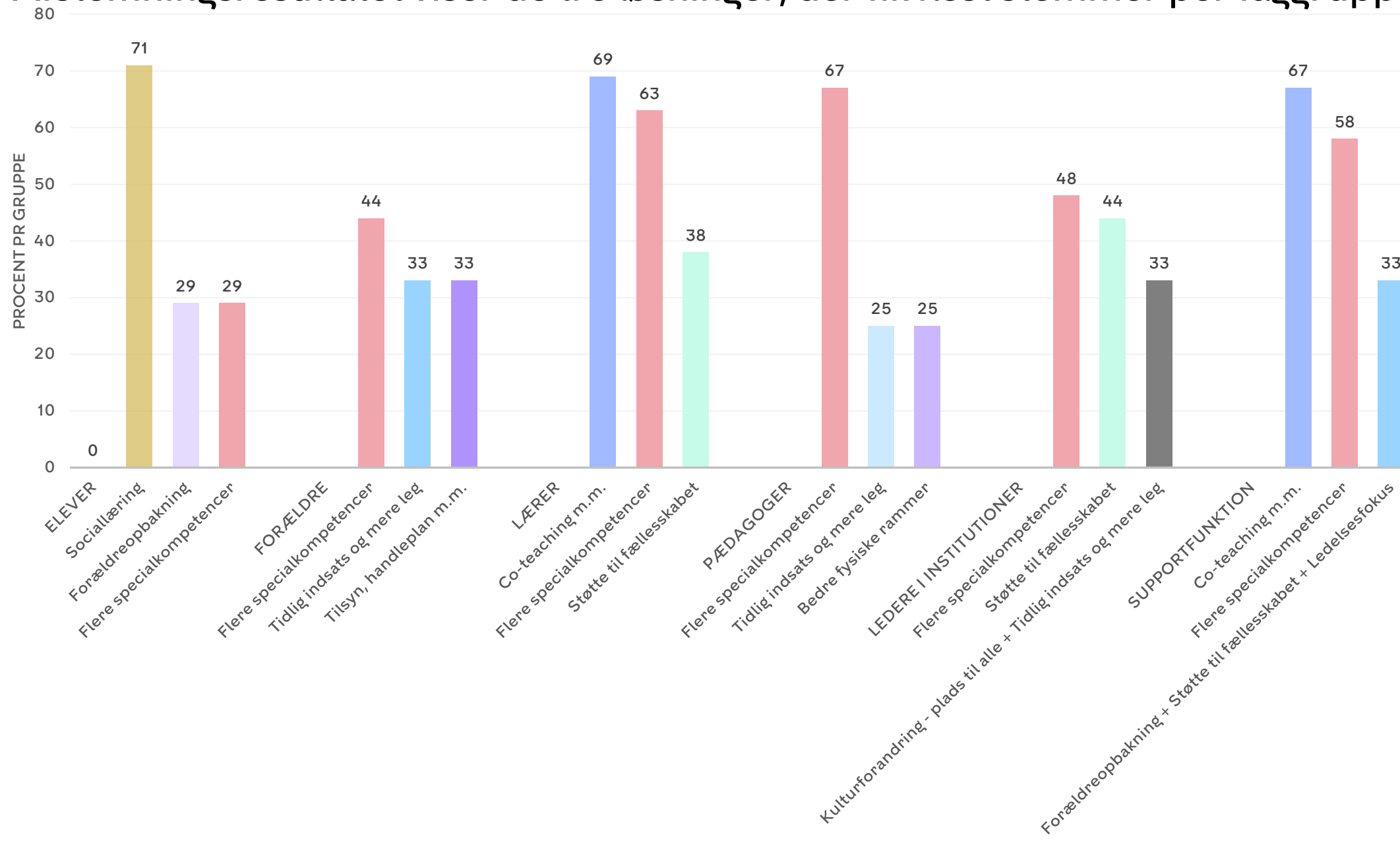
Hvordan kan forældrene betrykkes i en udvikling, hvor langt flere børn inkluderes i almenfællesskaberne?

Afstemningsresultatet viser de tre løsninger, der fik flest stemmer per faggruppe.

Hvad er første skridt?

Afstemningsresultatet viser de tre løsninger, der fik flest stemmer per faggruppe.

Tak for jeres deltagelse

Har du spørgsmål, input, eller overvejelser, som du synes vi skal kende til, må du meget gerne skrive til os på:

Specialanalysen@kk.dk

